ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.6.2021 г.
COM(2021) 347 final

2021/0171 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

относно потребителските кредити

{SEC(2021) 281 final} - {SWD(2021) 170 final} - {SWD(2021) 171 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

• Основания и цели на предложението

С Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити („Директивата за потребителските кредити“ или „Директивата“), изменена през 2011 г., 2014 г., 2016 г. и 2019 г.[1], се установява хармонизирана рамка на ЕС за потребителските кредити, за да се улесни изграждането на гладко функциониращ вътрешен пазар на потребителски кредити и да се осигури високо равнище на защита на потребителите с цел да се гарантира доверието на потребителите.

В оценката по Програмата за пригодност и резултатност на регулаторната рамка (REFIT)[2] през 2018—2019 г. беше констатирано, че целите на Директивата от 2008 г., по-специално осигуряването на високи стандарти за защита на потребителите и насърчаване на развитието на вътрешен пазар на кредитите, продължават да бъдат уместни в контекста на регулаторната среда, която показва значителна разпокъсаност в целия ЕС, и са само частично изпълнени. Тази разпокъсаност, заедно с правната несигурност вследствие на неточни формулировки на някои разпоредби на Директивата, възпрепятства гладкото функциониране на вътрешния пазар за потребителски кредити и не осигурява постоянно високо равнище на защита на потребителите.

След приемането на Директивата от 2008 г. цифровизацията промени коренно процеса на вземане на решения и цялостните навици на потребителите, които вече искат по-гладък и по-бърз процес за получаване на кредити и често правят това онлайн. Това има отражение и върху сектора на кредитирането, който постепенно се цифровизира. Новите пазарни участници, като например платформите за кредитиране между физически лица, предлагат договори за кредити под различни форми. Появиха се нови продукти, като например краткосрочни кредити с високи разходи. Цифровизацията доведе и до нови начини за оповестяване на информация по електронен път и за оценка на кредитоспособността на потребителите с използване на автоматизирани системи за вземане на решения и нетрадиционни данни.

Кризата във връзка с COVID-19 и произтичащите от нея ограничителни мерки също предизвикаха смущения в икономиката на ЕС и оказаха сериозно въздействие върху кредитния пазар и потребителите, по-специално върху уязвимите потребители, като увеличиха финансовата уязвимост на много домакинства в ЕС. От друга страна, кризата също така ускори цифровата трансформация. По време на кризата във връзка с COVID-19 държавите членки приеха серия от мерки за подпомагане, целящи да облекчат финансовата тежест за гражданите и домакинствата, като например мораториуми върху погасяването на кредитите, чийто обхват като цяло беше разширен така, че да обхваща и потребителските кредити.

---

[1] С Директива 2011/90/ЕС, Директива 2014/17/ЕС, Регламент (ЕС) 2016/1011 и Регламент (ЕС) 2019/1243.

[2] Резултатите от оценката бяха публикувани през 2020 г. Работен документ на службите на Комисията, „Оценка на Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити“, Брюксел, 5.11.2020 г., SWD(2020) 254 final.

На този фон Комисията обяви преглед на Директивата за потребителските кредити в работната си програма за 2020 г. В преразгледаната работна програма, приета в условията на пандемията от COVID-19, датата на приемане на прегледа беше отложена за второто тримесечие на 2021 г.[3]

- **Съгласуваност с действащите разпоредби в тази област на политиката**

В предложението ще бъде гарантирана съгласуваност с действащите разпоредби на политиката.

Неравноправните клаузи в потребителските договори се регулират с Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори, която предвижда, че договорни клаузи, които не са индивидуално договорени, не са обвързващи за потребителя, когато въпреки изискването за „добросъвестност“ те водят до значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на потребителя, от една страна, и на продавачите и доставчиците, от друга страна, в ущърб на потребителя. Това общо изискване е допълнено със списък на примерни клаузи, които може да се считат за неравноправни. Директива 93/13/ЕИО се прилага паралелно с другите правила за защита на потребителите съгласно правото на Съюза.

Директива 2002/65/ЕО относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги регулира потребителските кредити, продавани от разстояние, например онлайн, които понастоящем са изключени от приложното поле на Директивата за потребителските кредити. Директивата в момента е в процес на преглед, както е обявено в работната програма на Комисията за 2020 г.

Заблуждаващата реклама е регулирана от Директива 2005/29/ЕО относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и Директива 2006/114/ЕО относно заблуждаващата и сравнителната реклама, която е приложима за взаимоотношенията между търговците. В тези правила обаче не се отчитат специфичните характеристики на потребителските кредити и не засягат необходимостта потребителите да могат да сравняват рекламите.

В Регламент (ЕС) 2016/679 относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни (Общия регламент относно защитата на данните, „ОРЗД“) се определят правилата, приложими за обработването на лични данни, като се укрепват основните права на физическите лица и се пояснява правилата за предприятията и публичните органи. С принципите за свеждане на данните до минимум, точност и ограничение на съхранението, предвидени в член 5 от ОРЗД, се регулира използването на данни за целите на извършването на оценки на кредитоспособността. Без да се отклонява от разпоредбите на ОРЗД, настоящото предложение има за цел да отговори на опасенията, установени във връзка с обработването на лични данни, които са специфични за наблюдаваните практики на пазара на потребителски кредити, т.е. използването на алтернативни източници на данни за оценки на кредитоспособността или прозрачността на извършените оценки, като се използват техники за машинно самообучение.

В предложението ще бъде гарантирана и съгласуваност с други законодателни актове, като например измененията, които са внесени, наред с другото, в Директива 2005/29/ЕО

[3] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Коригирана работна програма на Комисията за 2020 г. — Съюз с по-големи амбиции“ (COM(2020) 440 final).

с Директива (ЕС) 2019/2161 относно по-доброто прилагане и модернизирането на правилата за защита на потребителите в Съюза, като предложението включва разпоредби, които са съобразени с тази директива.

През 2020 г. Комисията прие пакет от законодателни актове в областта на цифровите услуги. Пакетът включва Законодателен акт за цифровите услуги, с който се изменя Директива 2000/31/ЕО (Директивата за електронна търговия) и се въвежда хоризонтална рамка за посреднически услуги, както и Законодателен акт за цифровите пазари, с който се въвеждат правила за платформите, действащи като „пазачи на информационния вход“ в цифровия сектор.

През 2021 г. Комисията публикува и предложение за Регламент за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект[4], с цел насърчаване на въвеждането на изкуствен интелект (ИИ), но също така и за справяне с рисковете, свързани с някои употреби на изкуствения интелект.

- **Съгласуваност с други политики на Съюза**

Целите на предложението са съгласувани с политиките и целите на ЕС.

Предложението е съгласувано с другите законодателни актове и политики на ЕС и ги допълва, по-специално в областта на защитата на потребителите, като например Директива 2011/83/ЕС относно правата на потребителите, Директива 2013/11/ЕС за алтернативно решаване на потребителски спорове и Директива 2014/17/ЕС относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители, с която се регулират договорите за ипотечни кредити (Директивата за ипотечните кредити).

През 2018 г. Комисията публикува и предложение за Директива относно лицата, обслужващи кредити, купувачите на кредити и събирането на обезпечения[5], по която в момента се водят преговори със съзаконодателите.

През септември 2020 г. Комисията прие пакет за цифровите финансови услуги, включващ стратегия за цифровизиране на финансовите услуги и законодателни предложения относно криптоактивите и устойчивостта на цифровите технологии, с цел постигане на конкурентоспособен финансов сектор на ЕС, който дава достъп на потребителите до иновативни финансови продукти, като същевременно гарантира защита на потребителите и финансова стабилност. В съответствие с това настоящото предложение има за цел да модернизира правилата за потребителските кредити, за да се отговори на промените, предизвикани от цифровизацията. То също така допълва Регламент (ЕС) 2020/1503 относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията, тъй като този регламент не се прилага за услугите за колективно финансиране, предоставяни на потребителите.

Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС/Договорът) предвижда приемане на мерки с цел да се гарантират създаването и функционирането на вътрешен пазар, отличаващ се с високо равнище на защита на потребителите и със свобода на предоставяне на услуги. Трансграничното предоставяне на потребителски кредити продължава да се сблъсква с редица пречки.

[4] COM(2021) 206 final.
[5] COM(2018) 0135 final.

2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

• Правно основание

Правното основание за предложената директива е член 114 от ДФЕС относно изграждането на вътрешния пазар, при надлежно спазване на член 169 от ДФЕС[6]. То предоставя на ЕС компетентността да приеме мерки за сближаване на националните правила във връзка със създаването и функционирането на вътрешния пазар. Чрез създаването на високо равнище на защита на потребителите предложението има за цел да подпомогне гладкото функциониране на вътрешния пазар.

• Субсидиарност (при неизключителна компетентност)

Принципът на субсидиарност е приложим, ако предложението не е от изключителната компетентност на ЕС[7].

Целите на предложените мерки не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от отделните държави членки и затова могат да бъдат постигнати по-добре от Съюза поради обхвата или въздействието на предлаганото действие.

Договорът предвижда приемане на мерки с цел да се гарантира създаването и функционирането на вътрешен пазар, отличаващ се с високо равнище на защита на потребителите и със свободно предоставяне на услуги. Този пазар за потребителски кредити продължава да е ограничен поради съществуването на редица препятствия. Тези препятствия ограничават трансграничното предлагане и търсене, водейки до по-слаба конкуренция и намалявайки в резултат на това избора за потребителите.

С действие на равнище ЕС ще се гарантира постоянно високо равнище на защита на потребителите и по-ясна и по-хармонизирана правна уредба за предприятията, намалявайки пречките пред предоставянето на кредити в други държави членки (чрез пряко трансгранично предоставяне или чрез създаване на дъщерни дружества).

С цифровизацията и евентуалното навлизане на нови цифрови участници на кредитния пазар се очаква трансграничното предоставяне на кредити да нарасне. По този начин общите правила на ЕС, отговарящи на цифровата ера стават както по-необходими, така и по-ефективни за постигането на целите на политиката на ЕС.

• Пропорционалност

Предложението не надхвърля строго необходимото за постигане на заложените в него цели. С него не се уреждат всички аспекти на отпускането и вземането на кредити, а само някои основни елементи на сделките за потребителски кредити, за да се улесни развитието на предоставянето на трансгранични услуги и да се защитят потребителите във връзка с това.

Предлаганите правила бяха подложени на тест за пропорционалност, за да се осигури съответстващо и пропорционално регулиране. Те ще доведат до разходи за доставчиците, но в същото време те представляват амбициозен и ориентиран към бъдещето подход, който ще доведе до по-големи ползи за потребителите и за обществото като цяло.

---

[6] В член 169 от ДФЕС се посочва, че целите за подкрепа на интересите на потребителите и осигуряване на високо равнище на защита на потребителите могат да бъдат постигнати чрез мерки, приети по силата на член 114 от ДФЕС.

[7] В член 3 от ДФЕС са изброени областите, които са от изключителната компетентност на Съюза.

- **Избор на инструмента**

Избраният инструмент е директива за отмяна на Директива 2008/48/ЕО.

Директивата е обвързваща по отношение на резултата за осигуряване на функционирането на вътрешния пазар, но оставя на националните органи свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат[8]. Предложената директива ще замени Директивата от 2008 г., но ще запази много от нейните елементи. Това ще даде възможност на държавите членки да изменят действащото законодателство (в резултат от транспонирането на Директива 2008/48/ЕО) само дотолкова, доколкото това е необходимо, за да се осигури съответствие, като по този начин сведат до минимум въздействието на тази реформа върху законодателните си системи. Предложената директива е инструмент за пълна хармонизация в областите, които обхваща, като обаче тя оставя на държавите членки някои регулаторни решения в определени области.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДВАЩИТЕ ОЦЕНКИ, КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

- **Последващи оценки/проверки за пригодност на действащото законодателство**

През 2014 г. Комисията представи доклад за изпълнението на Директивата[9], за който предприе експеримент по методиката „таен клиент“ и проведе анкета сред потребителите, за да оцени съответствието с Директивата. Заключението от доклада е, че мониторингът на прилагането на Директивата е необходимо да продължи.

През 2020 г. Комисията изготви друг доклад за изпълнението на Директивата[10], за да представи ключовите резултати от оценката по REFIT от 2018—2019 г.[11], както и поуките, извлечени от прилагането на Директивата след нейното приемане. В доклада се изтъква, че целите на Директивата от 2008 г. продължават да бъдат уместни и че тя е била частично ефективна в осигуряването на високо равнище на защита на потребителите и в изграждането на гладко функциониращ вътрешен пазар. Причините Директивата да бъде само частично ефективна произтичат както от самата директива (например неточни формулировки на определени членове), така и от външни фактори, като например практическото ѝ прилагане и изпълнение в държавите членки, и аспекти на пазара на потребителските кредити, които не попадат в обхвата на Директивата. При оценката са установени редица слабости, отнасящи се до обхвата на прилагане на Директивата, определенията и термините в нея, които понякога са неясни, задълженията за информиране, които не са пригодени за цифрови медии, липсата на яснота в разпоредбите относно оценката на кредитоспособността, което води до недостатъчна защита на потребителите, и различията в прилагането.

---

8 Член 288 от ДФЕС.

9 Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета за изпълнението на Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити, 14.5.2014 г., COM(2014) 259 final.

10 Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета за изпълнението на Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити, 5.11.2020 г., COM(2020) 963 final.

11 Резултатите от оценката бяха публикувани през 2020 г. Работен документ на службите на Комисията, Оценка на Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити, 5.11.2020 г., SWD(2020) 254 final.

- **Консултации със заинтересованите страни**

През последните няколко години Комисията предприе няколко дейности за консултиране относно правилата, приложими за потребителските кредити на равнище ЕС. Бяха проведени консултации със заинтересованите страни за оценката по REFIT, резултатите от която бяха публикувани през 2020 г., и за оценката на въздействието, извършена във връзка с прегледа по REFIT на Директивата. Като част от оценката по REFIT и прегледа по REFIT бяха проведени две обществени консултации[12] в допълнение към други форми на консултации (проучвания сред потребителите, интервюта и анкети със заинтересованите страни, целеви въпросници, изпратени до националните органи[13], двустранни срещи, семинари, срещи със специални експертни групи от държавите членки, консултации с Групата на потребителите на финансови услуги, както и *ad hoc* дискусии по време на годишните срещи на високо равнище по въпросите на потребителите.

През март 2021 г. Европейският парламент също организира изслушване относно преразглеждането на Директивата, а през 2019 г. Европейският икономически и социален комитет публикува информационен доклад относно оценката на Директивата за потребителските кредити[14].

През февруари и март 2021 г. групата от органи за сътрудничество в областта на защитата на потребителите (членове на мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите) извърши и координирана проверка за съответствие на онлайн рекламите и офертите за закупуване на продукти, свързани с потребителски кредит[15].

Обширният процес на консултации даде възможност да бъдат установени вижданията на основните заинтересовани страни по ключови проблеми. Обратната информация от заинтересованите страни сочи цифровизацията на пазара като основния фактор, който трябва да се вземе предвид в процеса на преразглеждане. Организациите на потребителите подкрепят идеята за основно преразглеждане на Директивата, за да се решат редица проблеми, установени при преразглеждането, свързани с неподходящия обхват на прилагане на Директивата, практиките на неразумно отпускане на кредити, претрупването с информация, използването на данни и свръхзадлъжнялостта, по-специално в контекста на COVID-19. Респонденти от всички групи заинтересовани страни и държави членки изразяват съгласие, че информацията, която потребителите получават на етапа на рекламиране и на преддоговорния етап, трябва да бъде рационализирана и да отразява нарастващото използване на цифрови устройства, за да се постигне нейната цел за защита на потребителите. Представителите на предприятията силно подкрепят регулаторната стабилност и нерегулаторните намеси или целенасочените изменения в Директивата с цел тя да бъде адаптирана към развитието в областта на цифровизацията. Те предлагат изискванията за оповестяване на информация да бъдат опростени, като същевременно се запази достатъчна гъвкавост

---

12 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1844-Evaluation-of-the-Consumer-Credit-Directive/public-consultation_bg
https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12465-Consumer-Credit-Agreement-review-of-EU-rules/public-consultation_bg.

13 В допълнение към проучванията и интервютата с националните органи бяха разработени три въпросника, насочени към органите за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) и членовете на европейските потребителски центрове и на центровете за защита на потребителите.

14 INT/884-EESC-2019-01055-00-00-ri-tra.

15 Мини-проверка относно потребителските кредити, 2021 г.

в процеса на оценка на кредитоспособността. Националните органи като цяло подкрепят прилагането на законодателно изменение. Няколко държави членки подкрепят прилагането на значителни законодателни промени за справяне с установените проблеми, докато други поддържат по-целенасочен подход. Повечето национални органи признават, че хармонизирането на правилата би подкрепило развитието на трансграничния пазар. Всички заинтересовани страни оценяват ползите от консултантските услуги в областта на задълженията за уязвимите потребители и кредиторите, тъй като тези услуги дават възможност на кредиторите ефективно да събират вземанията си.

Получените входни данни бяха обобщени и използвани за изготвяне на оценката на въздействието, която придружава настоящото предложение, както и за оценяване на въздействието на новите правила върху заинтересованите страни.

- **Събиране и използване на експертни становища**

Комисията използва и поредица от проучвания и доклади по въпроси, свързани с отговорното отпускане и вземане на кредити. Те включват проучване на ICF в подкрепа на оценката на въздействието на Директивата (2021 г.)[16]; проучване на ICF в подкрепа на оценката на Директивата за потребителските кредити (2020 г.)[17]; проучването на LE Europe et al. на поведението във връзка с цифровизацията на маркетинга и продажбите от разстояние на финансовите услуги на дребно (2019 г.)[18]; проучването на CIVIC относно измерването на вредите за потребителите в Европейския съюз (2017 г.)[19]; и проучването на CIVIC относно свръхзадлъжнялостта на европейските домакинства (2013 г.)[20].

В сътрудничество с органите на държавите членки Комисията изготви и карта на националните подходи за оценка на кредитоспособността в съответствие с Директивата за потребителските кредити в контекста на плана за действие в областта на финансовите услуги за потребители от 2017 г.[21], която публикува през 2018 г.[22]

- **Оценка на въздействието**

Комисията извърши оценка на въздействието на настоящото предложение.

Общите цели на прегледа по REFIT бяха да се намалят вредите за потребителите и рисковете от вземане на заеми в един променящ се пазар, да се улесни трансграничното

---

16 ICF, Study on possible impacts of a revision of the CCD (Проучване относно възможните последици от преразглеждане на Директивата за потребителските кредити), 2021 г. (предстои да бъде публикувано заедно с предложението).

17 ICF, Оценка на Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити, 2020 г.

18 LE Europe, VVA Europe, Ipsos NV, ConPolicy и Time.lex, Behavioural study on the digitalisation of the marketing and distance selling of retail financial services (Проучване на поведението във връзка с цифровизацията на маркетинга и продажбите от разстояние на финансовите услуги на дребно), 2019 г.

19 CIVIC Consulting, Study on measuring consumer detriment in the European Union (Проучване относно измерването на вредите за потребителите в Европейския съюз), 2017 г.

20 CIVIC Consulting, The over-indebtedness of European households: updated mapping of the situation, nature and causes, effects and initiatives for alleviating its impact (Свръхзадлъжняването на европейските домакинства: актуализирана картина на ситуацията, характер и причини, последици и инициативи за смекчаване на неговото въздействие), 2013 г.

21 COM(2017) 0139 final.

22 Карта на националните подходи за оценка на кредитоспособността в съответствие с Директива 2008/48/ЕО относно договорите за потребителски кредити: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/mapping_national_approaches_creditworthiness_assessment.pdf.

предоставяне на потребителски кредити и да се стимулира конкурентоспособността на вътрешния пазар. Всички те са в съответствие с първоначалните цели на Директивата.

Оценените варианти за постигане на целите бяха: сценарий без промяна на политиката (вариант 0 — базов сценарий), нерегулаторна намеса (вариант 1); целенасочено изменение на Директивата, като се акцентира върху това действащите разпоредби да станат по-ясни и по-ефективни (вариант 2); значително изменение на Директивата, за да бъдат включени нови разпоредби в съответствие със съществуващото право на ЕС (вариант 3а) или за да бъдат включени нови разпоредби, излизащи извън рамките на действащото право на ЕС (вариант 3б). Въз основа на оценката на въздействието, предпочитаният вариант е вариант 3а, допълнен от определени разходно ефективни мерки, взети от други варианти.

Предпочитаният вариант се състои от изменение на Директивата, за да бъдат включени нови разпоредби в съответствие със съществуващите достижения на правото на ЕС. Чрез кратко обобщение на основните елементи на предпочитания вариант, в него са включени следните мерки: разширяване на обхвата на Директивата, за да бъдат включени кредитите под 200 EUR, безлихвените кредити, всички овърдрафти и всички договори за лизинг, както и договорите за кредит, сключени чрез платформи за кредитиране между физически лица; изменение на определенията на някои основни термини; предоставяне на подходящи разяснения на потребителите; намаляване на количеството информация, което трябва да бъде предоставено на потребителите при рекламите, като се акцентира върху основната информация, когато тя се предоставя чрез определени канали; даване на повече подробности как и кога се представя преддоговорната информация на потребителите, за да се гарантира, че това се прави по по-ефективен начин; забрана за използване на предварително отметнати полета; забрана за използване на практики на обвързване; стандарти относно консултантските услуги; забрана за непоискани продажби на кредитни продукти; установяване на задължение за държавите членки да определят максимални размери на лихвените проценти, на годишния процент на разходите или на общите разходи по кредита; установяване на правила за извършване на дейността и на задължение за кредиторите и кредитните посредници да гарантират, че служителите има подходящ набор от умения и знания; указание, че оценките на кредитоспособността следва да се извършват въз основа на необходима, достатъчна и пропорционална информация относно финансовите и икономическите обстоятелства; разпоредба относно използването на алтернативни източници на данни за извършване на оценките на кредитоспособността, отразяваща принципите на Общия регламент относно защитата на данните (Регламент (ЕС) 2016/679); задължение за държавите членки да насърчават финансовото образование; задължение за държавите членки да приемат мерки за насърчаване на кредиторите да предоставят разумни отсрочки; повишаване на достъпността на консултантските услуги в областта на задълженията; подобряване на условията за прилагане чрез въвеждане на член относно компетентните органи; включване по отношение на санкциите на правилото за 4 % (минимален размер на максималната глоба), както е предвидено в общата Директива (ЕС) 2019/2161, за широкоразпространените трансгранични нарушения.

Предпочитаният вариант беше оценен като много ефективен за постигане на целите на инициативата, като гарантира високо равнище на съгласуваност със законодателството на ЕС и ефикасност по отношение на оценените икономически и социални въздействия. Очаква се той да има положително въздействие върху защитата на потребителите, да намали вредите, да изгради доверие и да подобри социалното приобщаване. Има вероятност той да укрепи равнопоставените условия на конкуренция в рамките на

отделните държави членки и между тях, като намали разпокъсаността на настоящата правна уредба. Мерките в количествено изражение по предпочитания вариант ще доведат до намаляване на вредите за потребителите с около 2 милиарда евро през периода 2021—2030 г. В допълнение към тези мерки в количествено изражение този вариант ще включва ползите от другите мерки, като например максималните размери на годишния процент на разходите/лихвения процент, които се приемат за много благоприятни за потребителите и за обществото, но не могат да бъдат количествено определени, и ще направят предпочитания вариант още по-жизнеспособен. Въздействието върху обществото също се счита за много положително благодарение на мерките за предотвратяване и справяне със свръхзадлъжнялостта, като по този начин се подобрява социалното приобщаване. Тези мерки включват укрепване на оценките на кредитоспособността, мерките за предоставяне на отсрочки и консултантските услуги в областта на задълженията. За всяко 1 EUR, изразходвано за консултации в областта на задълженията, това се очаква да осигури еквивалентни ползи между 1,4—5,3 EUR основно чрез избягване на социалната цена на свръхзадлъжнялостта.

Кредиторите ще понесат по-голямата част от разходите по изпълнението на новата директива. Някои мерки биха били свързани с повече разходи за кредиторите, които в момента предлагат продукти, които не попадат в обхвата на Директивата (напр. максималните размери на лихвения процент, годишния процент на разходите или общите разходи по кредита). Прогнозите са, че стойността на мерките в количествено изражение за банките ще бъде между 1,4 милиарда и 1,5 милиарда евро. Очакванията са разходите да бъдат прехвърлени върху потребителите (макар и да не е възможно да се установи до каква степен).

Защитата на потребителите, които отпускат кредити чрез платформи за кредитиране между физически лица, не е разгледана, тъй като тя не съответства на логиката на предложението. Поради това защитата на потребителите, които инвестират чрез тези платформи, и отговорностите на платформите спрямо тези потребители ще бъдат оценени в друг контекст и, ако е целесъобразно, ще бъдат последвани от законодателно предложение.

- **Пригодност и опростяване на законодателството**

Прегледът по REFIT е включен в раздела за REFIT в работната програма на Комисията. Предложението ще доведе до разходи за предприятията, но се очаква също така да намали административната тежест за тях благодарение на по-голямата правна яснота. Няколко мерки вече се осъществяват в някои държави членки, така че предприятията в тези държави членки няма да се сблъскат със значителни допълнителни разходи.

С предложението се опростяват някои изисквания по отношение на информацията и целта му е да адаптира изискванията за целите на цифровото използване. По-конкретно с предложението ще се намалят разходите за реклама на кредиторите/посредниците в някои медии, напр. радиото, като същевременно се гарантира, че потребителите ще получават по-ясна информация, която е по-лесна за обработване и разбиране. Потенциалът за опростяване на изискванията за рекламиране на потребителски кредити в радио предаванията може да бъде оценена на 1,4 милиона евро годишно, което ще възлезе на 14 милиона евро за периода 2021—2030 г.

Адаптирането на изискванията по отношение на информацията за целите на цифровото използване, по-специално чрез ново „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, изисква първоначални разходи. В дългосрочен план обаче това ще намали тежестта върху предприятията, които биха могли да предоставят пълния формуляр „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“

по електронната поща, без да е необходимо да го приспособяват за цифрови екрани. Тъй като около една трета от потребителите са сключили договор за кредит онлайн, това намаляване на тежестта би могло в крайна сметка да има положително въздействие върху 25 млн. лични банкови заема годишно.

Що се отнася до намалената тежест за публичните администрации, по-високата степен на правна яснота и опростената нормативна уредба се очаква да намалят броя на жалбите и да увеличат равнището на сигурност и съответствие, увеличавайки ефикасността на процедурите по прилагане. Конкретните мерки за засилване на координацията и за подобряване на условията за прилагане на Директивата се очаква да доведат и до по-голяма ефективност при изпълнението на задълженията по Директивата.

Конкретните въздействия върху МСП не са определени като значителни, поради което не са оценени отделно.

- **Основни права**

Настоящото предложение зачита основните права и е в съответствие с принципите, признати по-специално в Хартата на основните права на Европейския съюз. По-специално то се стреми да осигури пълно зачитане на правилата за защита на личните данни, правото на собственост, недискриминация, защита на семейния и професионалния живот и защита на потребителите съгласно Хартата на основните права на Европейския съюз. Всякакво обработване на лични данни за целите на настоящата директива се извършва при спазване на Регламент (ЕС) 2016/679. Това включва, че следва да бъдат събирани и обработвани по друг начин само данни, които са адекватни, относими и ограничени до необходимото за оценяване на кредитоспособността на потребителя.

С предложението ще се забрани дискриминацията въз основа на националност или местопребиваване, или поради някое от основанията, посочени в член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз, когато се подава искане за кредит и когато се сключва или е сключен договор за кредит в рамките на ЕС, което ще е от полза както за кредиторите, така и за потребителите.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Настоящото предложение няма никакво отражение върху бюджета на ЕС или агенциите на ЕС, ако се изключат обичайните административни разходи, свързани с осигуряването на съответствие със законодателството на ЕС, тъй като не се създават нови комитети и не се поемат финансови ангажименти.

5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

- **Планове за изпълнение и механизъм за мониторинг, оценка и докладване**

Комисията ще упражнява мониторинг върху изпълнението на преразгледаната директива, ако тя бъде приета, след влизането ѝ в сила. Комисията ще отговаря най-вече за мониторинга на въздействието на Директивата въз основа на предоставените данни от органите на държавите членки и кредиторите, които ще се основават на съществуващите източници на данни, когато това е възможно, за да се избегне допълнителна тежест върху различните заинтересовани страни.

- **Подробно разяснение на отделните разпоредби на предложението**

С цел да се улесни процесът на вземане на решение по-долу е представено обобщение на основните аспекти на Директивата. В член 1 („Предмет“) се посочва, че целта на Директивата е да хармонизира аспекти на законите, подзаконовите актове и административните процедури на държавите членки, отнасящи се до някои договори за потребителски кредит и услуги за колективно кредитиране.

В член 2 („Обхват“) се определя обхватът на Директивата, който включва някои договори за потребителски кредити и услуги за колективно кредитиране. Някои изключения, разрешени от член 2 от Директива 2008/48/ЕО остават в сила, но се премахват изключенията, които се отнасят до минималните размери, договорите за наем с възможност за закупуване на стоки или услуги, овърдрафтите, безлихвените кредити без разходи или кредитите, които следва да бъдат погасени в срок до 3 месеца и за които се дължат незначителни по размер разходи.

В член 3 („Определения“) са дадени определения на термините, използвани в настоящото предложение. Определенията са съгласувани в максимално възможна степен с определенията в други текстове на ЕС, по-специално Директива 2014/17/ЕО относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители. Като се имат предвид обаче специфичните особености на посочената директива, някои определения са приспособени за нуждите на настоящото предложение.

В член 4 („Превръщане на сумите, изразени в евро, в национална валута“) се определят правила за превръщане на сумите, изразени в евро в Директивата, в национална валута.

В член 5 („Задължение за безплатно предоставяне на информация на потребителите“) се включва задължение за безплатно предоставяне на информация на потребителите в съответствие с Директивата.

С член 6 („Недискриминация“) от държавите членки се изисква да гарантират, че потребителите със законно пребиваване в Съюза не са подложени на дискриминация въз основа на тяхната националност или местопребиваване или поради някое от основанията, посочени в член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз, когато подават искане, сключват или са сключили договор за кредит или за услуги за колективно кредитиране в ЕС.

С член 7 („Реклама и маркетинг на договорите за кредит и за услуги за колективно кредитиране“) се въвеждат общи принципи за маркетинговите и рекламните съобщения.

В член 8 („Стандартна информация, която трябва да бъде включена в рекламите на договори за кредит и за услуги за колективно кредитиране“) са определени форматът и съдържанието на информацията, която трябва да бъде включена в рекламите. Стандартната информация засяга основните характеристики на кредитите. В специфични и обосновани случаи когато средството, използвано за предаване на информацията, която трябва да бъде включена в рекламите, не позволява визуалното ѝ показване, като например при радио рекламите, тази информация следва да бъде съкратена, за да се избегне претоварването с информация и да се намали ненужната тежест. Тези разпоредби допълват задълженията по Директива 2002/65/ЕО относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги и Директива 2005/29/ЕО относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар.

С член 9 („Обща информация“) се изисква кредиторите или, където е приложимо, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране да

предоставят във всеки един момент ясна и разбираема обща информация за договорите за кредит.

Член 10 („Преддоговорна информация“) създава задължение за кредиторите, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране да предоставят на потребителите персонализирана преддоговорна информация въз основа на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, в допълнение към което те трябва да получат „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“ от една страница, в което се описват основните характеристики на въпросния кредит, за да им се помогне да сравняват различните предложения. Целта е да се гарантира, че потребителите виждат с един поглед цялата съществена информация, дори и на екрана на мобилен телефон. Съдържанието и оформлението на формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“ са посочени подробно в приложение II, докато съдържанието и оформлението на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ са посочени подробно в приложение I. Преддоговорната информация трябва да бъде предоставена най-малко 1 ден преди потребителят да се е обвързал с договор или предложение за кредит или за услуги за колективно кредитиране. Ако преддоговорната информация е предоставена по-малко от един ден преди потребителят да се е обвързал с договор или предложение за кредит или за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, кредиторите, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране трябва да напомнят на потребителите, един ден след сключването на договора, за възможността да се откажат от договора за кредит или от договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

Член 11 („Преддоговорна информация по отношение на договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 5 или параграф 6“) създава задължение за кредиторите и кредитните посредници да предоставят на потребителите персонализирана преддоговорна информация за някои видове потребителски кредити въз основа на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, в допълнение към едната страница „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“. Съдържанието и оформлението на формуляра са посочени подробно в приложение III. За другите видове договори за кредит преддоговорната информация трябва да бъде предоставена най-малко 1 ден преди потребителят да се е обвързал с договор или предложение за кредит; в противен случай кредиторите и кредитните посредници трябва да напомнят на потребителите, един ден след сключването на договора, за възможността да се откажат от договора за кредит.

В член 12 („Подходящи пояснения“) се изисква кредиторите, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране да пояснят по подходящ начин на потребителите предлаганите договори за кредит, колективно кредитиране и допълнителни услуги, за да им дадат възможност да преценят дали същите са адаптирани към техните потребности и финансово положение.

Член 13 („Персонализирани предложения въз основа на автоматизирано обработване“) предвижда задължително информиране на потребителите, когато въз основа на автоматизирано обработване, включително профилиране, им се представят персонализирани предложения.

Член 14 („Практики на обвързване и на пакетна продажба“) забранява практиките на обвързване, освен ако може да се докаже, че те носят ясна полза за потребителите, като се отчитат надлежно наличността и цените на съответните видове продукти, като същевременно се допускат практиките на пакетна продажба.

Член 15 („Изведено по подразбиране съгласие за закупуване на допълнителни услуги“) забранява да се прави заключение за съгласие на потребителя чрез възможности по подразбиране, като например предварително отметнати полета.

В член 16 („Консултантски услуги“) се установяват стандарти, за да се гарантира, че когато кредиторът, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране предоставят консултации, потребителите са уведомени за това, без да се въвежда задължение за предоставяне на консултации. С него се въвежда изискване да бъдат разгледани достатъчен брой договори за кредит или услуги за колективно кредитиране на пазара и консултациите да бъдат предоставени в съответствие с профила на кредитополучателя.

Член 17 („Забрана за непоискани продажби на кредити“) забранява всякакви непоискани продажби на кредити, включително непоискани, предварително одобрени кредитни карти, изпратени до потребителите, или повишаване едностранно от кредитора на разходния лимит на овърдрафта/кредитната карта на потребителите без тяхното предварително искане или изрично съгласие.

По член 18 („Задължение за оценка на кредитоспособността на потребителя“) от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране се изисква да оцени способността на потребителя да погасява кредита си, като се отчита интересът на потребителя и като се използва за основа необходима и пропорционална информация относно приходите и разходите на потребителя и други финансови и икономически обстоятелства, без да се надвишава строго необходимото за извършването на тази оценка. По него също така се изисква кредитът да се отпуска на потребителя, когато резултатът от оценката на кредитоспособността показва, че задълженията, произтичащи от договора за кредит или от договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, е вероятно да бъдат изпълнени при условията, изисквани съгласно договора за кредит, освен при специални и обосновани обстоятелства. Освен това, когато оценката на кредитоспособността се основава на автоматизирано обработване, включително профилиране, потребителят има право да поиска и да получи човешка намеса от страна на кредитора и смислено обяснение на оценката на кредитоспособността, както и да изрази своята гледна точка и да оспори тази оценка на своята кредитоспособност.

С член 19 („Бази данни“) се въвеждат разпоредби, с които се гарантира, че кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране имат достъп до информацията в съответните бази данни на недискриминационна основа.

В член 20 („Форма на договора за кредит и на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране“) и член 21 („Информация, която следва да се съдържа в договорите за кредит или в договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране“) се определят формата и информацията, която трябва да се съдържа в договорите за кредит или в договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

В член 22 („Информация относно изменението на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране“) се определят конкретни предпазни клаузи, които да се прилагат за потребителите в случай на изменение на договорите за кредит или договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

В член 23 („Промени в лихвения процент“) се определя информацията, която следва да бъде предоставена на потребителя, ако лихвеният процент по кредита се промени.

С член 24 („Овърдрафти“) се въвеждат разпоредби, с които да се гарантира, че потребителите са редовно информирани за определени подробности по техните овърдрафти.

В член 25 („Свръховърдрафт“) се определят правила относно мълчаливо приетия овърдрафт, при който кредиторът позволява на потребителя да ползва средства, които надвишават наличността по разплащателната сметка на потребителя или договорения размер на овърдрафта. В случай на значителен свръховърдрафт потребителят трябва да бъде предупреден и информиран за условията, които са приложими.

В член 26 („Право на отказ“) се предлага възможност на потребителите да се откажат от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране при обстоятелства, сходни на посочените в Директива 2002/65/ЕО относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги.

В член 27 („Свързани договори за кредит“) се определят конкретни правила относно свързаните договори за кредит и правото на отказ на потребителите.

В член 28 („Договори за кредит и договори за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с неопределен срок“) се определят конкретни условия за прекратяване на договорите с неопределен срок.

С член 29 („Предсрочно погасяване“) на потребителите се осигурява правото да погасяват задълженията си преди падежа. В случай на пълно или частично предсрочно погасяване потребителят има право на намаляване на общите разходи по кредита, а кредиторът има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуални разходи, свързани пряко с предсрочното погасяване на кредита.

Член 30 („Изчисляване на годишния процент на разходите“) се отнася до основния показател, използван за сравняване на потребителските кредитни продукти. По отношение на потребителските кредитни продукти този член изисква да се използва определението за годишен процент на разходите съгласно Директива 2008/48/ЕО. Подробностите за метода на изчисляване на годишния процент на разходите са изложени в приложение IV. Предвидени са и разпоредби за изменение на методиката, за да може да се отчита развитието на пазара.

С член 31 („Максимални размери на лихвените проценти, на годишния процент на разходите и на общите разходи по кредита за потребителя“) се въвеждат максимални размери по отношение на лихвения процент, приложим за договорите за потребителски кредит, на годишния процент на разходите и/или на общите разходи по кредита. Държавите членки може да решат да определят конкретен максимален размер за револвиращи кредити.

В член 32 („Задължения във връзка с извършването на дейността при отпускането на потребителски кредити“) и член 33 („Изисквания относно познанията и компетентността на служителите“) се предвиждат важни условия за кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране, за да се осигури високо равнище на професионализъм при предоставянето на потребителски кредити, като например изисквания за политиките в областта на възнагражденията и изисквания служителите да имат подходящи познания и умения.

С член 34 („Финансово образование“) се въвеждат мерки относно финансовото образование, които трябва да бъдат насърчавани от държавите членки, по-специално във връзка с договорите за потребителски кредит, за да се подобри финансовата грамотност на потребителите, включително относно продуктите, които се продават по електронен път.

С член 35 („Просрочени задължения и мерки за предоставяне на отсрочки“) се въвеждат мерки за насърчаване на предоставянето на разумни отсрочки преди започване на изпълнително производство.

С член 36 („Консултантски услуги в областта на задълженията“) от държавите членки се изисква да гарантират достъп на потребителите до консултантски услуги в областта на задълженията.

В член 37 („Даване на разрешение за извършване на дейност, регистрация и надзор на некредитните институции“) се предвижда, че за некредитните институции трябва да се прилагат адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност, регистрация и надзор. Това следва да гарантира адекватното регулиране и надзор на всички кредитори и доставчици на услуги за колективно кредитиране, независимо дали те са кредитни институции или не.

Член 38 („Специфични задължения на кредитните посредници“) съдържа разпоредби за специални мерки по отношение на кредитните посредници.

В член 39 („Цесия на права“), който съответства на член 17 от Директива 2008/48/ЕО, се посочва, че определени права трябва да бъдат запазени, когато правата на кредитора съгласно договор за кредит са цедирани на трето лице или когато самият договор за кредит е цедиран на трето лице. Под цесионер се разбира всяко лице, на което са били прехвърлени правата на кредитора, с други думи кредитен застраховател, агенция за събиране на дългове, дружество за ресконтиране или секюритизация и др.

В член 40 („Извънсъдебно разрешаване на спорове“) се предвижда, че потребителите следва да имат достъп до процедури за алтернативно разрешаване на спорове за уреждането на спорове между потребители и кредитори, кредитни посредници или доставчици на услуги за колективно финансиране по отношение на права и задължения, установени с настоящата директива, без да се прави разлика между договорни и преддоговорни спорове. Процедурите за алтернативно разрешаване на спорове и субектите, които ги предлагат, следва да спазват изискванията за качество, установени в Директива 2013/11/ЕС.

С член 41 („Компетентни органи“) от държавите членки се изисква да определят специални компетентни органи за прилагането на Директивата.

С член 42 („Равнище на хармонизация“) и член 43 („Императивен характер на настоящата директива“) се потвърждават принципът на пълна хармонизация и императивният характер на Директивата. Държавите членки нямат право да въвеждат други разпоредби по отношение на обхванатите от Директивата области, доколкото тя съдържа хармонизирани разпоредби в тези области.

С член 44 („Санкции“) от държавите членки се изисква да гарантират, че при неспазване на Директивата се налагат подходящи административни мерки или санкции. Освен това за „широко разпространени нарушения“ и „широко разпространени нарушения със съюзно измерение“, както те са определени в преразгледания Регламент за сътрудничество между националните органи, отговорни за прилагане на законодателството за защита на потребителите, от държавите членки ще се изисква да въведат в националното си право глоби с максимален размер от най-малко 4 % от оборота на кредитора, кредитния посредник или доставчика на услуги за колективно кредитиране, извършил нарушение в съответната държава членка.

В член 45 („Упражняване на делегирането“) се определят процедурите за изменение, доуточняване или актуализиране на определени елементи на Директивата посредством делегирани актове.

Член 46 („Преглед и мониторинг“), член 47 („Отмяна и преходни разпоредби“), член 48 („Транспониране“), член 49 („Влизане в сила“) и член 50 („Адресати“) съдържат стандартни разпоредби и формулировки, които не изискват специален коментар.

2021/0171 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

относно потребителските кредити

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз и по-специално член 114 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет[23],

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

(1) Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета[24] установява правилата относно договорите за потребителски кредити и услугите за колективно кредитиране на равнището на Съюза.

(2) През 2014 г. Комисията представи доклад за изпълнението на Директива 2008/48/ЕО. През 2020 г. Комисията представи втори доклад за изпълнението на тази директива и работен документ на службите на Комисията, за да представи резултатите от оценката на Директивата по Програмата за пригодност и резултатност на регулаторната рамка (REFIT), която включваше широки консултации със съответните заинтересовани страни.

(3) Тези доклади и консултации показаха, че Директива 2008/48/ЕО е била частично ефективна в осигуряването на високо равнище на защита на потребителите и в насърчаването на развитието на единен пазар за кредити, а също и че тези цели продължават да бъдат уместни. Причините, поради които тази директива е само отчасти ефективна, произтичат както от самата Директива (например неточни формулировки на определени членове), така и от външни фактори, като например свързаните с цифровизацията промени, практическото прилагане и изпълнение в държавите членки, както и от факта, че някои аспекти на пазара на потребителските кредити не попадат в обхвата на Директивата.

---

23 …

24 Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 22.5.2008 г., стр. 66).

(4) Цифровизацията допринесе за промени на пазара, които не са били предвидени към момента на приемането на Директива 2008/48/ЕО. В действителност отчетеното бързо технологично развитие след приемането на Директивата от 2008 г. доведе до значителни промени на пазара на потребителски кредити както от страна на предлагането, така и от страна на търсенето, като например появата на нови продукти и развитието на потребителското поведение и предпочитания.

(5) Неточната формулировка на някои разпоредби на Директива 2008/48/ЕО, които позволяват на държавите членки да приемат различаващи се разпоредби, надхвърлящи предвидените в тази директива, доведе до фрагментирана регулаторна уредба в целия Съюз по отношение на редица аспекти на потребителския кредит.

(6) Фактическото и юридическото положение, които произтичат от тези национални различия, понякога водят до нарушаване на конкуренцията между кредиторите в Съюза и създават пречки пред функционирането на вътрешния пазар. Това положение ограничава способността на потребителите да се възползват от постепенно нарастващото предлагане на трансгранични кредити, което се очаква да се увеличи допълнително в резултат на цифровизацията. Това нарушаване и тези ограничения могат от своя страна да имат последици, изразяващи се в намаляване на търсенето на стоки и услуги. Положението води също така до неадекватно и непоследователно равнище на защита на потребителите в рамките на Съюза.

(7) През последните години кредитите, предлагани на потребителите, се развиха и разнообразиха значително. Появиха се нови кредитни продукти, по-специално в онлайн средата, и тяхната употреба продължава да се развива. Това породи правна несигурност във връзка с прилагането на Директива 2008/48/ЕО по отношение на такива нови продукти.

(8) Настоящата директива допълва правилата, установени в Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета[25] относно дистанционната търговия на потребителски финансови услуги. За да се гарантира правна сигурност, следва да се поясни, че в случай на противоречие между разпоредбите следва да се прилага разпоредбата на настоящата директива като *lex specialis*.

(9) Съгласно член 26 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) вътрешният пазар представлява пространство, в което са гарантирани свободното движение на стоки и услуги и свободата на установяване. Развитието на по-прозрачна и ефективна правна уредба за потребителските кредити следва да повиши доверието на потребителите и да улесни развитието на трансграничните дейности.

(10) За да се подобри функционирането на вътрешния пазар на потребителски кредити, е необходимо да се предвиди хармонизирана уредба на Съюза в редица ключови области. Предвид развиващия се пазар на потребителски кредити, по-специално в онлайн средата, и нарастващата мобилност на европейските граждани, едно далновидно законодателство на Съюза, което може да се адаптира към бъдещи форми на кредитиране и което дава на държавите членки

[25] Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 г. относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги и за изменение на Директива 90/619/ЕИО на Съвета и на Директиви 97/7/ЕО и 98/27/ЕО (ОВ L 271, 9.10.2002 г., стр. 16).

необходимата степен на гъвкавост при прилагането им, ще спомогне за създаването на равнопоставени условия на конкуренция за предприятията.

(11) В член 169, параграф 1 и член 169, параграф 2, буква а) от ДФЕС се предвижда Съюзът да допринася за постигането на високо равнище на защита на потребителите посредством мерки, приети по силата на член 114 от ДФЕС. В член 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) се предвижда политиките на Съюза да осигуряват високо равнище на защита на потребителите.

(12) Важно е потребителите да се възползват от висока степен на защита. По този начин следва да бъде възможно свободното движение на предложения за предоставяне на кредит да се осъществява при оптимални условия както за тези, които предлагат, така и за онези, които търсят кредити, при надлежно отчитане на конкретните условия в държавите членки.

(13) Пълната хармонизация е необходима, за да се гарантира на всички потребители в Съюза високо и равностойно равнище на защита на техните интереси и за да се създаде добре функциониращ вътрешен пазар. Ето защо на държавите членки не следва да се позволява да запазят или въвеждат национални разпоредби, различаващи се от заложените в настоящата директива, освен ако в нея не е предвидено това. Това ограничение обаче следва да се прилага само тогава, когато са налице разпоредби, хармонизирани в настоящата директива. Когато не съществуват такива хармонизирани разпоредби, държавите членки следва да са свободни да запазят или въвеждат национално законодателство. Съответно държавите членки следва да имат възможност да въведат или да запазят свои национални разпоредби относно солидарната отговорност на продавача или доставчика на услуги и кредитора. Държавите членки следва също така да имат възможност да въвеждат или запазват национални разпоредби относно прекратяването на договора за продажба на стоки или доставка на услуги, когато потребителят упражни правото си на отказ от договора за кредит или от договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране. В това отношение, в случай на договори за кредит с неопределен срок, държавите членки следва да могат да определят необходимия минимален срок, който следва да изтече между момента, когато кредиторът поиска погасяване, и този, в който кредитът следва да бъде погасен.

(14) Определенията, които се съдържат в настоящата директива, определят обхвата на хармонизацията. Поради това задължението на държавите членки да приведат в изпълнение настоящата директива следва да бъде ограничено до нейното приложно поле, както е очертано от тези определения. Настоящата директива обаче следва да не засяга прилагането от държавите членки, в съответствие с правото на Съюза, на разпоредбите на настоящата директива за области, които не попадат в нейното приложно поле. По този начин дадена държава членка може да запази или да въведе национално законодателство, което съответства на настоящата директива или на някои нейни разпоредби относно договорите за кредит, които не попадат в приложното поле на настоящата директива, например относно договорите за кредит, при сключването на които от потребителя се изисква да депозира като обезпечение някакъв предмет на съхранение при кредитора и при които отговорността на потребителя е строго ограничена до този заложен предмет. Освен това държавите членки биха могли също да прилагат настоящата директива и относно свързани кредити, които не попадат в съдържащото се в настоящата директива определение на свързан договор за

кредит. По този начин разпоредбите на настоящата директива относно свързаните договори за кредит биха могли да се прилагат за договори за кредит, които служат само частично за финансиране на договор за доставка на стоки или предоставяне на услуги.

(15) Редица държави членки прилагат Директива 2008/48/ЕО за области, които не попадат в нейния обхват, за да засилят равнището на защита на потребителите. Всъщност няколко от договорите за кредит, които не попадат в обхвата на посочената директива, могат да бъдат във вреда на потребителите, включително краткосрочните кредити с високи разходи, чийто размер обикновено е по-нисък от минималния праг от 200 EUR, определен по Директива 2008/48/ЕО. В тази връзка и с цел да се гарантира високо равнище на защита на потребителите и да се улесни трансграничният пазар на потребителски кредити, обхватът на настоящата директива следва да обхваща някои договори, които бяха изключени от обхвата на Директива 2008/48/ЕО, като например договорите за потребителски кредит на стойност под 200 EUR. По същия начин други продукти, които са потенциално вредни поради високите разходи, които включват, или високите такси в случай на пропуснати плащания, следва да бъдат обхванати от настоящата директива, за да се гарантират по-голяма прозрачност и по-добра защита на потребителите, което ще доведе до по-голямо доверие на потребителите. За тази цел договорите за лизинг, договорите за кредит под формата на овърдрафт и при които кредитът трябва да бъде погасен в срок от един месец, и договорите за кредит, при които кредитът се отпуска без да се начислява лихва и без да има други разходи, включително схемите „купи сега, плати по-късно“, т.е. новите цифрови финансови инструменти, които позволяват на потребителите да правят покупки и да плащат за тях след време, и договорите за кредит, съгласно чиито условия кредитът трябва да бъде погасен в срок до три месеца и за които се дължат незначителни по размер разходи, не следва да бъдат изключени от приложното поле на настоящата директива. Освен това всички договори за кредит на стойност до 100 000 EUR следва да бъдат включени в приложното поле на настоящата директива. Горният праг на договорите за кредит по настоящата директива следва да бъде увеличен, за да се отрази индексация с цел отчитане на ефекта на инфлацията от 2008 г. досега и през следващите години.

(16) Колективното финансиране все повече се налага като форма на финансиране, която е на разположение на потребителите, обикновено за малки разходи или инвестиции. Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета[26] изключва от обхвата си услугите за колективно финансиране, включително такива, при които се улеснява отпускането на кредити, които се предоставят на потребители, както е определено в Директива 2008/48/ЕО. В този контекст настоящата директива има за цел да допълни Регламент (ЕС) 2020/1503, като коригира това изключване, внасяйки правна яснота относно приложимия правен режим за услугите за колективно финансиране, когато потребителят желае да вземе кредит чрез доставчик на услуги за колективно кредитиране.

(17) Доставчиците на услуги за колективно кредитиране управляват публично достъпна цифрова платформа с цел свързване или улесняване на свързването на

[26] Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7 октомври 2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране за бизнеса и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 и на Директива (ЕС) 2019/1937 (ОВ L 347, 20.10.2020 г., стр. 1).

потенциалните кредитори с търсещи финансиране потребители. Това финансиране би могло да бъде под формата на потребителски кредит. Когато доставчиците на услуги за колективно кредитиране предоставят пряко кредит на потребителите, за тях се прилагат разпоредбите относно кредиторите, включени в Директивата. Когато доставчиците на услуги за колективно кредитиране улесняват отпускането на кредит между кредитори, действащи в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност, и потребители, за тези кредитори следва да се прилагат задълженията за кредиторите по настоящата директива В тези случаи доставчиците на услуги за колективно кредитиране действат като кредитни посредници, поради което за тях следва да се прилагат задълженията за кредитните посредници съгласно настоящата директива.

(18) Освен това някои разпоредби на настоящата директива следва да се прилагат за доставчиците на услуги за колективно кредитиране, които действат в такова качество, а не като кредитори или кредитни посредници, когато улесняват отпускането на кредит между лица, които предоставят потребителски кредити извън рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност, от една страна, и потребители, от друга страна. В тази връзка доставчиците на услуги за колективно кредитиране следва да спазват определени правила и задължения по настоящата директива, включително задължението за извършване на оценка на кредитоспособността и правилата относно преддоговорната информация. На лицата, които предоставят кредити извън рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност на потребители чрез платформа за колективно кредитиране, не следва да се налагат приложимите за кредиторите задължения по настоящата директива.

(19) За специфичните договори за кредит, за които се прилагат само някои разпоредби на настоящата директива, държавите членки следва да продължат да имат свободата да регулират в националното си законодателство тези видове договори за кредит, що се отнася до други аспекти, които не са хармонизирани с настоящата директива.

(20) Договорите за многократно предоставяне на услуги или за доставка на стоки от един и същи вид, при които потребителят заплаща за тях през целия период на предоставянето им чрез вноски, могат значително да се различават по отношение на интересите на страните по договора и условията и изпълнението на сделките от договорите за кредит, които са обхванати от настоящата директива. Ето защо такива договори не следва да се считат за договори за кредит за целите на настоящата директива. Такива договори включват например застрахователни договори, при които застраховката се заплаща чрез месечни вноски.

(21) Договори за кредит, които се отнасят до отпускането на кредит, обезпечен с недвижим имот, и договори за кредит, чиято цел е да се финансира придобиване или запазване на права на собственост върху земя или сграда, която е построена или предстои да бъде построена, следва да бъдат изключени от приложното поле на настоящата директива, тъй като тези договори се уреждат с Директива 2014/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета[27]. Въпреки това

[27] Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 февруари 2014 г. относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители и за изменение на

необезпечените кредити, чиято цел е ремонт на жилищен недвижим имот, включително с общ размер на кредита, надвишаващ 100 000 EUR, не следва да бъдат изключени от приложното поле на Директивата.

(22) Настоящата директива следва да се прилага независимо от това дали кредиторът е юридическо или физическо лице. Настоящата директива обаче не засяга правото на държавите членки да ограничават предоставянето на кредити на потребители само до юридически лица или до определени юридически лица.

(23) Някои разпоредби на настоящата директива следва да се прилагат за физически и юридически лица (кредитни посредници), които при упражняване на своята търговска, стопанска или професионална дейност срещу заплащане представят или предлагат договори за кредит на потребители, съдействат на потребителите като извършват подготвителната работа по договори за кредит или сключват договори за кредит с потребители от името на кредитора.

(24) Информацията за потребителите, като например преддоговорна информация или обща информация, следва да се предоставя безплатно.

(25) Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, признати по-специално от Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“). По-специално тя изцяло зачита правата във връзка със защитата на личните данни, правото на собственост, недискриминацията, защитата на семейния и професионалния живот и защитата на потребителите съгласно Хартата.

(26) Потребители, които пребивават законно в Съюза, не следва да бъдат обект на дискриминация въз основа на тяхната националност или местопребиваване, или поради някое от основанията, посочени в член 21 от Хартата, когато подават искане, сключват или са сключили договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране в рамките на Съюза.

(27) Потребителите следва да бъдат защитени от нелоялни или подвеждащи практики, по-специално по отношение на информацията, предоставяна от кредитора, кредитния посредник или доставчика на услуги за колективно кредитиране, в съответствие с Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета[28]. Тази директива продължава да се прилага по отношение на договорите за кредит и услугите за колективно кредитиране и действа като „защитна мрежа“, гарантираща, че във всички сектори може да се поддържа високо общо равнище на защита на потребителите срещу нелоялни търговски практики, включително чрез допълване на други законодателни актове на Съюза.

(28) Рекламите обикновено са съсредоточени по-специално върху един или няколко продукта, докато потребителите следва да могат да вземат решенията си, познавайки пълната гама от предлагани кредитни продукти. В това отношение общата информация играе важна роля за запознаването на потребителя с широката гама от налични продукти и услуги и с основните им характеристики.

директиви 2008/48/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 (ОВ L 60, 28.2.2014 г., стр. 34).

[28] Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 г. относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“) (ОВ L 149, 11.6.2005 г., стр. 22).

Затова потребителите следва да могат винаги да получават обща информация за наличните кредитни продукти. Това следва да не засяга задължението за предоставяне на персонализирана преддоговорна информация на потребителите.

(29) Следва да бъдат предвидени конкретни разпоредби относно рекламата на договори за кредит или услуги за колективно кредитиране, както и относно някои елементи от стандартната информация, която следва да бъде предоставяна на потребителите, за да могат те, по-специално, да сравняват различните предложения. Такава информация следва да се предоставя по ясен, кратък и забележим начин с помощта на представителен пример. Стандартната информация следва да бъде показана предварително и видимо, по ясен начин и в ангажиращ формат. Тя следва да бъде ясно четима и пригодена да отчита техническите ограничения на някои средства за комуникация, като например екраните на мобилните телефони. Временните промоционални условия, като например примамлив лихвен процент с по-нисък лихвен процент за първите месеци на договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, следва ясно да бъдат идентифицирани като такива. Потребителите следва да виждат цялата съществена информация с един поглед, дори когато я гледат върху екрана на мобилен телефон. Телефонният номер и адресът на електронната поща на кредитора и, когато е приложимо, на кредитния посредник и на доставчика на услуги за колективно кредитиране също следва да бъдат съобщени на потребителя, за да може той бързо и ефективно да се свърже с кредитора, кредитния посредник или доставчика на услуги за колективно кредитиране. Следва да бъде предвиден таван, когато не е възможно да бъде посочен общият размер на кредита като обща сума, която се предоставя, по-специално когато договорът за кредит дава свобода на потребителя да усвоява кредита с ограничение относно размера. Таванът следва да посочва горната граница на кредита, който може да бъде отпуснат на потребителя. В специални и обосновани случаи, с цел потребителят да разбира по-добре информацията, оповестявана в рекламите на договорите за кредит или услугите за колективно кредитиране, когато използваното средство за комуникация не позволява визуално възпроизвеждане, като например при радио рекламите, количеството на оповестяваната информация може да се намали. Освен това държавите членки следва да останат свободни да регламентират в своите национални законодателства изисквания за информация по отношение на рекламите на договори за кредит или услуги за колективно кредитиране, в които не се съдържа информация за разходите по кредита.

(30) За да могат потребителите да взимат своите решения при пълно знание за фактите, те следва да получават адекватна информация, която да могат да обмислят внимателно в удобен за тях момент, най-малко един ден преди сключването на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, включително информация относно условията и разходите по кредита и относно техните задължения, както и подходящи разяснения в тази връзка. Тези правила не следва да засягат Директива 93/13/ЕИО на Съвета[29].

(31) Преддоговорната информация следва да бъде предоставена чрез формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“. За да се

[29] Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29).

помогне на потребителите да разбират и сравняват предложенията, в допълнение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, чрез който потребителите следва да могат да видят цялата съществена информация с един поглед, дори и върху екрана на мобилен телефон, следва да бъде предоставян формуляр „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, в който се обобщават основните елементи по кредита. Информацията следва да бъде ясна, ясно четима и пригодена към техническите ограничения на някои средства за комуникация, като например екраните на мобилните телефони. Тя следва да бъде визуализирана по адекватен и подходящ начин по различните канали, за да се гарантира, че всеки потребител има достъп до информацията на равни начала и в съответствие с Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета[30].

(32) С оглед осигуряване на възможно най-пълна прозрачност и сравнимост на предложенията, преддоговорната информация следва да включва по-специално годишния процент на разходите, приложим за кредита, който се определя по еднакъв начин навсякъде в Съюза. Тъй като на този етап годишният процент на разходите може да бъде указан само чрез пример, този пример следва да бъде представителен. Ето защо той следва да съответства например на средната продължителност и средния общ размер на кредита за разглеждания вид договор за кредит или услуги за колективно кредитиране, и, ако е приложимо, на закупуваната стока. При определяне на представителния пример следва да се вземе предвид и честотата на някои видове договори за кредит или услуги за колективно кредитиране на даден пазар. По отношение на лихвения процент, периодичността на вноските и капитализирането на лихви кредиторите следва да използват обичайния си метод на изчисление за съответния потребителски кредит. В случай, че преддоговорната информация е предоставена по-малко от един ден преди потребителят да бъде обвързан с договор за кредит или с договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да напомнят на потребителя, един ден след сключването на договора, за възможността да се откаже от договора за кредит.

(33) Общите разходи по кредита за потребителя следва да включва всички разходи, включително лихва, комисиони, данъци, такси, заплащани за кредитни посредници, и всякакви други видове разходи, които потребителят следва да заплати във връзка с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, с изключение на нотариални разходи. Реалната запознатост на кредитора с разходите следва да се оцени обективно, като се вземат предвид изискванията за професионализъм, предвидени в настоящата директива.

(34) Договорите за кредит или услугите за колективно кредитиране, в които лихвеният процент се преразглежда периодично според измененията в референтния лихвен процент, посочен в договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, следва да не бъдат смятани за договори за кредит или за услуги за колективно кредитиране с фиксиран лихвен процент.

(35) Държавите членки следва да запазят свободата си да запазят или въвеждат национални разпоредби, които забраняват на кредитора или доставчика на

[30] Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70).

услуги за колективно кредитиране да изисква от потребителя във връзка с договора за кредит или с услугите за колективно кредитиране да открие банкова сметка, да сключи договор за друга допълнителна услуга или да заплати разходите или таксите за такива банкови сметки или други допълнителни услуги. В държавите членки, в които са позволени такива комбинирани предложения, потребителите следва да бъдат информирани преди сключването на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране относно допълнителните услуги, които са задължителни за получаване на кредита или за получаването му при предлаганите условия. Разходите за тези допълнителни услуги, по-специално застрахователни премии, следва да бъдат включени в общите разходи по кредита. В противен случай, ако размерът им не може да бъде определен предварително, потребителите следва да получат адекватна информация относно наличието на такива разходи на преддоговорния етап. Предполага се, че на кредитора или на доставчика на услуги за колективно кредитиране са известни разходите за допълнителните услуги, които той предлага на потребителя от свое име или от името на трета страна, освен ако цената не зависи от конкретните характеристики или положението на потребителя.

(36) За някои специфични видове договори за кредит обаче е уместно, с оглед да се гарантира адекватно ниво на защита на потребителите, без да се натоварват прекомерно кредиторите или, когато е приложимо, кредитните посредници, да се ограничат изискванията за предоставяне на преддоговорна информация, като се вземе предвид специфичният характер на този вид договори.

(37) На потребителя следва да се предостави изчерпателна информация, преди да сключи договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, независимо от това дали в маркетинга на кредита участва кредитен посредник или не. Ето защо по правило изискванията за предоставяне на преддоговорна информация следва да се прилагат и за кредитните посредници. Ако обаче доставчиците на стоки и услуги действат като кредитни посредници в спомагателно качество, не е уместно да им бъде налагано правното задължение да предоставят преддоговорна информация в съответствие с настоящата директива. Доставчиците на стоки и услуги могат да бъдат смятани например за действащи като кредитни посредници в спомагателно качество, ако дейността им като кредитни посредници не е основната цел на тяхната търговска, стопанска или професионална дейност. В тези случаи също се постига достатъчно ниво на защита на потребителите, тъй като кредиторът следва да е отговорен да гарантира, че потребителят получава пълната преддоговорна информация или от посредника, когато кредиторът и посредникът са се споразумели за това, или по друг подходящ начин.

(38) Държавите членки след да разполагат с възможността да регламентират потенциално обвързващия характер на информацията, която следва да се предоставя на потребителя преди сключването на договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, и периода, за който кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да е обвързан от нея.

(39) Освен предвидената преддоговорна информация, потребителят може да се нуждае от допълнителна помощ, за да реши кой от предложените договори за кредит или коя от предложените услуги за колективно кредитиране в рамките на набора от предлагани продукти най-добре отговаря на неговите потребности и финансово положение. Ето защо държавите членки следва да гарантират, че

кредиторите и когато е приложимо, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране осигуряват такава помощ във връзка с кредитните продукти, които предлагат на потребителя, като правят подходящи разяснения на съответната информация — включително по-конкретно съществените характеристики на предлаганите на потребителя продукти — чрез персонализиран подход, така че той да може да разбере какво би могло да бъде тяхното отражение върху икономическото му положение. Кредиторите и когато е приложимо, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране следва да приспособяват начина, по който дават тези разяснения, предвид на конкретните обстоятелства, при които се предлага кредитът, и нуждата на потребителя от помощ, като се отчитат познанията и опитът на потребителя по отношение на кредитите, а също и естеството на отделните кредитни продукти. Тези разяснения сами по себе си не следва да представляват лична препоръка.

(40) Както се подчертава в предложението на Комисията за Регламент за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Законодателен акт за изкуствения интелект)[31], системите с изкуствен интелект (ИИ) могат лесно да бъдат внедрени в множество сектори на икономиката и сфери на обществото, включително в трансграничен план, и да се ползват от свободно движение в целия Съюз. В този контекст кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране следва да имат възможност да персонализират цената на своите предложения за конкретни потребители или конкретни категории потребители въз основа на автоматизирано вземане на решения и профилиране на потребителско поведение, което им позволява да оценят покупателната способност на потребителя. Поради това потребителите следва да бъдат информирани по ясен начин, когато представената им цена е персонализирана въз основа на автоматизирано обработване, така че да могат да вземат предвид възможните рискове, когато вземат решение за закупуване.

(41) Като общо правило практиките на обвързване следва да не бъдат разрешени, освен ако е невъзможно финансовата услуга или продукт, предлагани заедно с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, да бъдат предложени отделно, тъй като са неразделна част от кредита, например в случаите на овърдрафт. Въпреки че с оглед на съображенията за пропорционалност кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране следва да могат да изискват от потребителя да има съответна застрахователна полица, за да гарантира погасяването на кредита или да застрахова стойността на обезпечението, потребителят следва да има възможност да избира свой собствен застрахователен доставчик. Това не следва да засяга кредитните условия, определени от кредитора или от доставчика на услуги за колективно кредитиране, при условие че застрахователната полица на този доставчик има равностойно ниво на гаранция като застрахователната полица, предложена или предлагана от кредитора или доставчиците на услуги за колективно кредитиране. Нещо повече, държавите членки следва да имат възможността да стандартизират изцяло или частично предлаганото от застрахователните договори покритие, така че да улеснят сравнението между различните предложения за потребителите, които желаят да правят подобни сравнения.

---

[31] COM(2021) 206 final.

(42) Допълнителните услуги следва да бъдат представени по ясен и прозрачен начин. Освен това съгласието на потребителя за такива допълнителни услуги следва да не може да бъде изведено по подразбиране; то следва да бъде ясен утвърдителен акт, с който да се изразява свободно дадено, конкретно, информирано и недвусмислено заявление за съгласието на потребителя. В тази връзка мълчанието, предварително отметнатите полета или липсата на действие не следва да представляват съгласие.

(43) Предоставянето на консултации под формата на персонализирана препоръка („консултантски услуги“) е дейност, която може да бъде съчетана с други аспекти на предоставянето на кредит или на извършването на посредничество за кредит. Ето защо, за да могат по-добре да разберат характера на услугите, които им се предлагат, потребителите следва да бъдат осведомени какво включват тези консултантски услуги и дали такива се предлагат или могат да бъдат предлагани, или не. Предвид значението, което потребителите придават на употребата на понятията „консултации“ и „консултанти“, държавите членки следва да могат да забранят тяхното използване или използването на подобни понятия, когато на потребителите се предоставят консултантски услуги от кредиторите, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране. Следва да се гарантира, че държавите членки ще наложат предпазни клаузи, когато консултациите се описват като независими, така че гамата от разглежданите продукти и договореностите за възнаграждение да съответстват на очакванията на потребителите за подобни консултации. При предоставянето на консултантски услуги кредиторът, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да посочват дали препоръката ще се основава само на техния собствен набор от продукти или на широк набор от предлаганите на пазара продукти, така че потребителят да може да разбере въз основа на какво се прави препоръката. Освен това кредиторът, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да посочват таксата, която потребителят дължи за консултантските услуги, или — в случай че нейният размер не може да бъде определен към момента на оповестяването на информацията — метода, използван за нейното изчисление.

(44) В някои случаи продажбите на кредити, които не са поискани от потребителите, може да са свързани с практики, които са вредни за потребителя. В тази връзка непоисканите продажби на кредити, включително непоисканите предварително одобрени кредитни карти, изпращани на потребителите, или едностранното повишаване на овърдрафта или лимита на кредитните карти на потребителите следва да бъдат забранени.

(45) Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки за насърчаване на отговорни практики на всички етапи от кредитното правоотношение, като вземат предвид специфичните особености на своя кредитен пазар. Тези мерки могат да включват например предоставяне на информация и образоване на потребителите, включително предупреждения относно рисковете от просрочените плащания и свръхзадлъжнялостта. В условията на разрастващия се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не участват в практики на безотговорно кредитиране или да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността. Държавите членки следва да упражняват необходимия надзор с цел избягване на такова поведение на кредиторите и следва да определят необходимите средства за санкциониране на такова поведение. Без да се засягат разпоредбите относно кредитния риск на

Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета[32], кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране следва да носят отговорност за проверката на кредитоспособността на всеки отделен потребител. За тази цел кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране следва да могат да използват информацията, предоставена от потребителя, не само при изготвянето на съответния договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, но също и по време на продължителни търговски отношения. Потребителите следва също така да действат благоразумно и да спазват договорните си задължения.

(46) Важно е способността и склонността на потребителя да погасява кредита да се оценяват и проверяват преди сключването на договор за кредит или на договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране. Тази оценка на кредитоспособността следва да се прави в интерес на потребителя, за да се избегнат безотговорни практики на кредитиране и свръхзадълженост, и при нея следва да се отчитат всички необходими и значими фактори, които биха могли да окажат влияние върху способността на потребителя да погаси кредита. Държавите членки следва да могат да издават допълнителни указания за допълнителни критерии и методи за оценяване на кредитоспособността на потребителя, например чрез въвеждане на максимални стойности за съотношението между размера на заема и стойността на имуществото и за съотношението между размера на заема и доходите.

(47) Оценката на кредитоспособността следва да се основава на информация за финансовото и икономическото положение, включително приходите и разходите, на потребителя. В Насоките на Европейския банков орган относно предоставянето и наблюдението на кредити (EBA/GL/2020/06) се предоставят насоки кои категории данни може да бъдат използвани за обработването на лични данни за целите на оценката на кредитоспособността, сред които са доказателства за доходите или другите източници за погасяване на кредита, информация за финансовите активи и пасиви или информация за други финансови задължения. Лични данни, като например лични данни от платформи на социалните медии или здравни данни, включително данни за ракови заболявания, не следва да се използват при извършването на оценка на кредитоспособността. Потребителите следва да предоставят информация за своето финансово и икономическо положение, за да улеснят оценката на кредитоспособността. По принцип кредитът следва да се отпуска на потребителя само когато резултатът от оценката на кредитоспособността показва, че задълженията, произтичащи от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, е вероятно да бъдат изпълнени при условията, изисквани съгласно този договор. Ако обаче тази оценка е отрицателна, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране могат по изключение да предоставят кредит при специални и обосновани обстоятелства, например когато имат дългогодишни отношения с потребителя или в случай на кредити за финансиране на извънредни разходи за медицински

[32] Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 338).

грижи, студентски кредити или кредити за потребители с увреждания. В такъв случай, когато взема решение дали да предостави кредита на потребителя, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да вземе предвид размера и целта на кредита, както и вероятността произтичащите от договора задължения да бъдат изпълнени.

(48) В предложението за Регламент за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Законодателен акт за изкуствения интелект) се предвижда, че системите с ИИ, използвани за оценка на кредитния рейтинг или кредитоспособността на физически лица, следва да бъдат класифицирани като високорискови системи с ИИ, тъй като те определят достъпа на тези лица до финансови ресурси или основни услуги като жилищно настаняване, електроенергия и телекомуникационни услуги. Предвид важността на тези решения, винаги когато оценката на кредитоспособността включва автоматизирано обработване, потребителят следва да има право на човешка намеса от страна на кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране. Потребителят следва също така да има право да получи смислено обяснение на направената оценка и на функционирането на използваното автоматизирано обработване, включително, наред с другото , на основните променливи, използваната логика и съответните рискове, както и право да изрази своята гледна точка и да оспори оценката на кредитоспособността и въпросното решение.

(49) За да се оцени кредитният статус на потребителя, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва също така да направят справка в кредитните бази данни. Обхватът на тези справки може да варира в зависимост от правните и фактическите обстоятелства. С оглед предотвратяване на нарушаването на конкуренцията между кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране те следва да имат достъп до частни или публични кредитни бази данни с информация за потребителите в държава членка, в която не са установени, при недискриминационни условия в сравнение с кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране, установени в тази държава членка. Държавите членки следва да улесняват трансграничния достъп до частни или публични бази данни в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета[33]. За да се повиши реципрочността, кредитните бази данни следва да съдържат най-малкото информация относно просрочените плащания на потребителите в съответствие с националното право и правото на Съюза.

(50) Когато решение за отказ на искане за кредит се основава на справка в кредитна база данни, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да информира потребителя за този факт и за сведенията за него в базата данни, в която е направена справката.

(51) Настоящата директива не урежда свързани с договорното право въпроси относно действителността на договорите за кредит или договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране. Ето защо в тази област държавите членки

[33] Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1).

могат за запазят или въведат национални разпоредби, които са в съответствие с правото на Съюза. Държавите членки могат да регламентират правния режим на предложението за сключване на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, по-специално кога се представя то и за какъв срок е обвързващо за кредитора или за доставчика на услуги за колективно кредитиране. Ако такова предложение се представя едновременно с преддоговорната информация, предвидена от настоящата директива, то, както и всяка допълнителна информация, която кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране желае да предостави на потребителя, следва да бъде представено в отделен документ. Този отделен документ може да представлява приложение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“.

(52) Договорът за кредит и договорът за предоставяне на услуги за колективно кредитиране следва да съдържат цялата необходима информация по ясен и сбит начин, за да се даде възможност на потребителя да се запознае със своите права и задължения по въпросния договор.

(53) Без да се засягат Директива 93/13/ЕИО и преддоговорните задължения по тази директива и с цел да се гарантира висока степен на защита на потребителите, на потребителя следва да се представя — своевременно и преди всяко изменение на сроковете и условията на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране — описание на предлаганите промени и, когато е приложимо, необходимостта от съгласие на потребителя, или описание на промените, въведени по силата на закон; графикът за въвеждане на тези промени; средствата за обжалване, с които потребителят разполага, както и срокът за подаване на жалба от потребителя и наименованието и адресът на компетентния орган, пред когото може да се подаде жалба. Изменението на договора не следва да засяга което и да било от правата на потребителя, включително правата на информация съгласно настоящата директива.

(54) С цел осигуряване на пълна прозрачност, на потребителя следва да се предостави информация относно лихвения процент както на преддоговорния етап, така и когато се сключва договорът за кредит или договорът за предоставяне на услуги за колективно кредитиране. По време на договорното правоотношение потребителят следва допълнително да бъде информиран за изменения в променливия лихвен процент и за причинените от тях изменения в плащанията. Това не засяга разпоредбите на националното право, които не са свързани с информацията за потребителя и които уреждат условията за промените или предписват последиците от тях, с изключение на промените, които засягат плащанията, лихвения процент и други икономически условия, свързани с кредита, например правила, съгласно които кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране има право да променя лихвения процент само при наличието на основателна причина или че потребителят е свободен да прекрати договора в случай на промяна на лихвения процент или друго специфично икономическо условие, свързано с кредита.

(55) В случай на значителен свръховърдрафт, който продължава повече от месец, кредиторът следва незабавно да информира потребителя относно свръховърдрафта, включително за сумата, за която става въпрос, за лихвения процент и за приложимите санкции, такси или лихва върху просрочените плащания. В случай на повтарящ се свръховърдрафт, кредиторът следва да предложи на потребителя консултантски услуги, когато е приложимо, за да

помогне на потребителите да открият по-евтини алтернативи или да пренасочи потребителите към консултантски услуги в областта на задълженията.

(56) Потребителите следва да имат право на отказ без неустойка и без задължение да представят обосновка. Правото на отказ обаче не следва да се използва недобросъвестно.

(57) В случаите, когато потребителят се отказва от договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, във връзка с който е получил стоки, по-конкретно чрез покупка на вноски или чрез договор за наем или лизинг, който предвижда задължение за покупка, настоящата директива следва да не засяга начините, по които държавите членки уреждат въпросите за връщане на стоките или други свързани въпроси.

(58) В някои случаи национално законодателство вече предвижда, че на потребителя не могат да се предоставят финансови средства преди изтичането на конкретен краен срок. В тези случаи потребителите могат да поискат уверение, че получават закупените стоки или услуги в по-ранен момент. Следователно в случай на свързани договори за кредит държавите членки следва да имат възможност да предвидят по изключение, че ако потребителят изрази изрично желание да получи закупените стоки или услуги по-рано, крайният срок за упражняване на правото на отказ може да бъде намален, така че да съвпада с крайния срок, преди който не могат да се предоставят финансовите средства.

(59) При свързаните договори за кредит съществува взаимозависимост между покупката на стоки или услуги и договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, сключен за тази цел. Ето защо в случаите, когато потребителят упражнява правото си на отказ по отношение на договора за покупко-продажба въз основа на правото на Съюза, потребителят не следва да продължава да бъде обвързан от свързания договор за кредит. Това следва да не засяга националното право, приложимо за свързани договори за кредит, в случаите, когато договор за покупко-продажба е обявен за недействителен или когато потребителят е упражнил правото си на отказ въз основа на националното право. Това не следва да засяга и правата на потребителите, предоставени им от националното право, съгласно което между потребителя и доставчика на стоки или услуги не могат да се поемат задължения, нито да се извършват плащания, докато потребителят не е подписал договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране за финансиране на покупката на стоките или услугите.

(60) Страните по договора следва да имат право да извършат стандартно прекратяване на договор за кредит с неопределен срок. Освен това, ако е предвидено в договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране следва да има право по обективно обосновани причини да суспендира правото на потребителя да усвоява суми по договор за кредит с неопределен срок. Такива причини могат да включват например подозрение за неразрешено или неправомерно използване на кредита или значително увеличаване на риска потребителят да не е в състояние да изпълни задължението си за погасяване на кредита. Настоящата директива следва да не засяга националното договорно право, уреждащо правата на страните по договора да прекратяват договора за кредит поради неизпълнението му.

(61) При определени условия потребителят следва да има възможност да предявява претенции срещу кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране в случай на проблеми, свързани с договор за покупко-продажба. Държавите членки обаче следва да определят до каква степен и при какви условия потребителят следва да предяви претенциите си срещу доставчика, по-специално като заведе дело срещу последния, преди да е в състояние да ги предяви към кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране. Потребителите не следва да бъдат лишени от правата им съгласно националното законодателство за вменяване на солидарна отговорност на продавача или доставчика на услуги и кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране.

(62) Потребителят следва да има право да изпълни своите задължения преди определената по споразумение дата в договора за кредит. Както се предвижда в решението на Съда на ЕС[34] по дело *Lexitor*, правото на потребителя на намаляване на общите разходи по кредита в случай на предсрочното му погасяване включва всички разходи, възложени на потребителя. В случай на предсрочно погасяване кредиторът следва да има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за разходите, свързани пряко с предсрочното погасяване, при отчитане и на евентуално спестените от кредитора разходи. За да се определи обаче методът на изчисляване на обезщетението, е важно да се спазят няколко принципа. Изчисляването на обезщетението за кредитора следва да бъде прозрачно и разбираемо за потребителите още на преддоговорния етап и, във всеки случай, при изпълнението на договора за кредит. Освен това методът на изчисляване следва да бъде лесно приложим за кредиторите и да се улеснява надзорът върху обезщетенията от страна на компетентните органи. Следователно и тъй като потребителският кредит, предвид срока и размера му, не се финансира чрез дългосрочни механизми, горната граница на обезщетението следва да се определи като фиксирана сума. Този подход отразява специфичното естество на потребителските кредити и следва да не засяга подхода за други продукти, които са финансирани чрез механизми за дългосрочно финансиране, като ипотечни кредити с фиксиран лихвен процент.

(63) Държавите членки следва да имат правото да предвидят, че кредиторът може да търси обезщетение за предсрочно погасяване само при условие че сумата на погасяването в рамките на 12 месеца надхвърля определен от държавите членки праг. При фиксирането на този праг, който не следва да надвишава 10 000 EUR, държавите членки следва да вземат предвид средната стойност на потребителски кредити на техния пазар.

(64) С цел да се насърчат създаването и функционирането на вътрешния пазар и да се гарантира висока степен на защита на потребителите навсякъде в Съюза, е необходимо да се гарантира сравнимост на информацията, отнасяща се до годишния процент на разходите в рамките на Съюз.

(65) Фиксирането на максимални размери на лихвените проценти, на годишния процент на разходите и/или на общите разходи по кредита за потребителя е обичайна практика в редица държави членки. Това установяване на максимални размери се е доказало като полезно за потребителите. В този контекст държавите членки следва да могат да запазят съществуващия си правен режим. Въпреки

[34] Решение на Съда на ЕС от 11 септември 2019 г., Lexitor, C-383/18, ECLI:EU:C:2019:702.

това, за да се увеличи защитата на потребителите без да се налагат ненужни ограничения на държавите членки, максималните размери на лихвените проценти, на годишния процент на разходите и/или на общите разходи по кредита за потребителя следва да бъдат въведени в целия Съюз.

(66) Съществуват съществени различия в законите на различните държави членки по отношение на извършването на дейността по предоставяне на договори за кредит или на услуги за колективно кредитиране. Разнообразието на категориите стопански субекти в областта на кредитното посредничество се отчита, като същевременно е от съществено значение да са налице определени стандарти на равнището на Съюза, за да се осигури висока степен на професионализъм и обслужване.

(67) Приложимата уредба на Съюза следва да вдъхне доверие у потребителите, че кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране отчитат интересите на потребителя въз основа на информацията, с която кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране разполагат към въпросния момент, и въз основа на разумни допускания за рисковете за положението на потребителя по време на срока на предложения договор за кредит или предложените услуги за колективно кредитиране. За да се осигури такова доверие на потребителите, от основно значение е изискването да се гарантира, че предприятията от сектора се отличават с висока лоялност, честност и професионализъм, подходящо управление на конфликтите на интереси, включително произтичащите от възнагражденията, и да се изискват съвети, които са в най-добрия интерес на потребителя.

(68) Целесъобразно е да се гарантира, че съответните служители на кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране притежават подходящи познания и компетентност с цел постигане на висока степен на професионализъм. Ето защо следва да се изискват доказателства за съответни познания и компетентност на равнището на дружеството, въз основа на минималните изисквания за познания и компетентност. Държавите членки следва да могат да въвеждат или запазват такива изисквания, приложими по отношение на отделните физически лица. За целите на настоящата директива служителите, които участват пряко в дейности, обхванати от настоящата директива, следва да включват както тези, които работят пряко с клиентите, така и тези, които не работят пряко с клиентите, включително ръководството, и които изпълняват важна роля в процеса, свързан с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране. Лицата, които изпълняват спомагателни функции, нямащи отношение към процеса, свързан с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, включително служители в отделите за човешки ресурси и информационни и комуникационни технологии, не следва да бъдат считани за „служители“ по смисъла на настоящата директива. Държавите членки следва да въведат мерки, насочени към повишаване на осведомеността за изискванията по настоящата директива при малките и средните кредитори (МСП) и към улесняване на тяхното спазване, като например информационни кампании, ръководства за потребители, схеми за обучение на служители.

(69) За да се повиши способността на потребителите да вземат информирани решения относно отговорността, свързана с тегленето на заеми и управлението на задълженията, държавите членки следва да насърчават прилагането на мерки за подкрепа на образованието на потребителите във връзка с отговорното

вземане на кредити и управление на задълженията, по-специално по отношение на договорите за потребителски кредити. Това задължение може да бъде изпълнено, като се вземе предвид рамката за финансова компетентност, разработена от Съюза заедно с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Особено важно е да се дават насоки на потребителите, които теглят потребителски кредит за пръв път, и по-специално относно цифровите инструменти. Във връзка с това Комисията следва да набележи примери за най-добри практики, за да улесни последващото изработване на мерки за повишаване на осведомеността на потребителите по финансовите въпроси. Комисията може да публикува тези примери за добри практики в координация със сходни доклади, изготвени във връзка с други законодателни актове на Съюза.

(70) Предвид на съществените последици от принудително изпълнение за кредиторите, потребителите и потенциално за финансовата стабилност, е уместно кредиторите да бъдат насърчавани да предприемат своевременни активни действия по отношение на възникващите кредитни рискове и да въведат необходимите мерки, за да се гарантира, че кредиторите предоставят разумни отсрочки и правят всички други разумни опити за разрешаване на положението, преди да се стигне до процедура по принудително изпълнение. Когато е възможно, следва да се намерят решения, при които се вземат предвид, наред с другите елементи, индивидуалното положение на потребителя, неговите интереси и права, способността му да погасява кредита и разумната необходимост от разходи за издръжка, и при които се ограничават разходите за потребителите в случай на неизпълнение. Държавите членки не следва да възпират страните по договор за кредит да постигат изрично споразумение, че прехвърлянето на кредитора на стоки, покрити от договор за свързан кредит или от приходите от тази продажба, ще бъде достатъчен за връщането на кредита.

(71) Мерките за предоставяне на отсрочки може да включват пълно или частично рефинансиране на договор за кредит или изменение на съществуващите срокове и условия на договор за кредит. Наред с другото, тези изменения може да включват: удължаване на срока на договора за кредит; промяна на вида на договора за кредит; разсрочване на плащането на всички или на част от погасителните вноски за даден период; промяна на лихвения процент; предлагане на гратисен период; частично погасяване; превалутиране; и частично опрощаване и консолидиране на задълженията.

(72) Потребителите, които срещат трудности да изпълнят финансовите си ангажименти, могат да се възползват от специализирана помощ относно управлението на техните задължения. Целта на консултантските услуги в областта на задълженията е да помогнат на потребителите, които се сблъскват с финансови проблеми, и да им дадат насоки как да погасят, доколкото е възможно, неизплатените си задължения, като същевременно запазят достойно жизнено равнище и съхранят достойнството им. Тази персонализирана и независима помощ, предоставяна от професионални субекти, които не са кредитори, кредитни посредници, доставчици на услуги за колективно кредитиране или лица, обслужващи кредити, може да включва правни съвети, управление на пари и задължения, както и социална и психологическа помощ. Държавите членки следва да гарантират, че потребителите имат пряк или непряк достъп до консултантски услуги в областта на задълженията, предоставяни от независими професионални субекти, и че когато е възможно, потребителите, които са изправени пред затруднения да погасяват задълженията си, биват

насочвани към консултантски услуги в областта на задълженията, преди да се открие производство по принудително изпълнение. Държавите членки запазват свободата си да поддържат или въвеждат специфични изисквания за такива услуги.

(73) С оглед гарантиране на прозрачност и стабилност на пазара и в очакване на по-нататъшна хармонизация държавите членки следва да гарантират наличието на подходящи мерки за регулиране или контрол на кредиторите и доставчиците на услуги за колективно кредитиране.

(74) Държавите членки следва да гарантират, че за некредитните институции се прилагат адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност, включително процедури за вписване на некредитните институции в регистър и механизми за надзор от страна на компетентния орган.

(75) Настоящата директива урежда само определени задължения на кредитните посредници по отношение на потребителите. Ето защо държавите членки следва да са свободни да запазят или въвеждат допълнителни задължения за кредитните посредници, включително условията, при които кредитен посредник може да получи възнаграждение от потребителя, който е потърсил неговите услуги.

(76) Цедирането на правата на кредитора по договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране не следва да води до поставяне на потребителя в по-неблагоприятно положение. Потребителят следва също така да бъде надлежно информиран, когато договорът за кредит или договорът за предоставяне на услуги за колективно кредитиране се цедира на трета страна. Ако обаче първоначалният кредитор, в съгласие с цесионера, продължава да управлява кредита по отношение на потребителя, потребителят няма голям интерес да бъде информиран относно цесията. Ето защо в такива случаи би било прекомерно изискване на равнището на Съюза за информиране на потребителя относно цесията.

(77) Държавите членки следва да останат свободни да запазят или въведат национални правила, които предвиждат колективни форми на комуникация, когато това е необходимо за целите на ефективността на сложни операции, като секюритизация или ликвидация на активи, които се извършват при принудителната административна ликвидация на банки.

(78) Потребителите следва да имат достъп до адекватни и ефективни процедури за алтернативно разрешаване на спорове, възникнали във връзка с права и задължения, установени по силата на настоящата директива, като се използват съществуващите субекти, когато е целесъобразно. Такъв достъп вече е осигурен с Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета[35] що се отнася до съответните договорни спорове. Потребителите обаче следва да имат достъп до процедури за алтернативно разрешаване на спорове и в случай на преддоговорни спорове относно права и задължения, установени по силата на настоящата директива, например във връзка с изискванията за преддоговорна информация, консултантските услуги и оценката на кредитоспособността, а също и във връзка с информацията, предоставяна от кредитни посредници,

[35] Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г. за алтернативно решаване на потребителски спорове и за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2009/22/ЕО (ОВ L 165, 18.6.2013 г., стр. 63).

които получават възнаграждение от кредиторите и следователно нямат преки договорни отношения с потребителите. Тези процедури за алтернативно разрешаване на спорове и субектите, които ги предлагат, следва да спазват изискванията за качество, установени в Директива 2013/11/ЕС.

(79) Държавите членки следва да определят компетентните органи, които са оправомощени да осигуряват прилагането на настоящата директива и да гарантират, че на тези компетентни органи са предоставени правомощия за разследване и прилагане, както и адекватни ресурси, необходими за изпълнението на задълженията им. Компетентните органи на отделните държави членки следва да си сътрудничат взаимно, когато е необходимо, за целите на изпълнението на техните задължения съгласно настоящата директива.

(80) Държавите членки следва да установят система от санкции при нарушаване на националните разпоредби, приети в съответствие с настоящата директива, и да гарантират тяхното изпълнение. Макар че изборът на санкции е по усмотрение на държавите членки, предвидените санкции следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи.

(81) Настоящите национални правила относно санкциите значително се различават в рамките на Съюза. По-специално, не всички държави членки гарантират, че могат да бъдат налагани ефективни, пропорционални и възпиращи глоби на търговците, отговорни за широко разпространени нарушения или широко разпространени нарушения със съюзно измерение. За да се гарантира, че органите на държавите членки могат да налагат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции по отношение на широко разпространените нарушения и широко разпространените нарушения със съюзно измерение, които са предмет на мерки за координирано разследване и прилагане на законодателството в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/2394 и на Европейския парламент и на Съвета[36], следва да бъдат въведени глоби като елемент от санкциите за такива нарушения. С цел да се гарантира, че глобите имат възпиращо действие, държавите членки следва да въведат в своето национално право максимални глоби за такива нарушения в размер на не по-малко от 4 % от годишния оборот на кредитора, кредитния посредник или доставчика на услуги за колективно кредитиране в съответната държава членка или държави членки. В определени случаи тези търговци може да са и група от дружества.

(82) С цел засилване на прозрачността и доверието на потребителите компетентният орган може да оповестява пред обществеността всяка административна санкция, която е наложена за нарушаване на мерките, приети в съответствие с настоящата директива, доколкото това оповестяване не би изложило на сериозна опасност финансовите пазари или не би причинило непропорционална вреда на засегнатите страни.

(83) Доколкото целта на настоящата директива, а именно установяването на общи правила за някои аспекти от законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит, не може да бъдат постигната в достатъчна степен от държавите членки заради развитията на

[36] Регламент (ЕС) 2017/2394 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2017 г. относно сътрудничеството между националните органи, отговорни за прилагането на законодателството за защита на потребителите и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2006/2004 (ОВ L 345, 27.12.2017 г., стр. 1).

пазара в светлината на цифровизацията и целта за улесняване на трансграничното предоставяне на кредити и може да бъде по-добре постигната на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, посочен в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.

(84) С цел да се изменят несъществени елементи от настоящата директива, правомощията да се приемат актове в съответствие с член 290 от Договора за функционирането на Европейския съюз следва да бъдат делегирани на Комисията по отношение на допълнителните допускания за изчисляването на годишния процент на разходите. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да извърши подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложени в Междуинституционалното споразумение за по-добро законотворчество от 13 април 2016 г.[37] По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.

(85) Съгласно Съвместната политическа декларация от 28 септември 2011 г. на държавите членки и на Комисията относно обяснителните документи[38] държавите членки са поели ангажимент в обосновани случаи да прилагат към съобщението за своите мерки за транспониране един или повече документи, обясняващи връзката между елементите на дадена директива и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране. По отношение на настоящата директива законодателят смята, че предоставянето на тези документи е обосновано.

(86) Като се вземе предвид броят на измененията, които следва да бъдат внесени в Директива 2008/48/ЕИО поради развитието на сектора на потребителския кредит и в интерес на яснотата на законодателството на Съюза, посочената директива следва да бъде отменена и заменена от настоящата директива.

(87) Държавите членки следва да прилагат мерките, необходими за привеждане в съответствие с настоящата директива, от [*Служба за публикации: моля, посочете дата: шест месеца след крайния срок за транспониране*]. Въпреки това с оглед на трудните икономически обстоятелства вследствие на пандемията от COVID-19 и специфичните предизвикателства, пред които са изправени микро-, малките и средните предприятия, на тези предприятия следва да бъде дадено достатъчно време да се подготвят за прилагането на настоящата директива. Поради това, що се отнася до микро-, малките и средните предприятия, държавите членки следва да прилагат мерките, необходими за привеждане в съответствие с настоящата директива, от [*Служба за публикации: моля, посочете дата: 18 месеца след крайния срок за транспониране*].

[37] ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1.
[38] ОВ C 369, 17.12.2011 г., стр. 14.

(88) В съответствие с член 42, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1725[39] беше проведена консултация с Европейския надзорен орган по защита на данните, който представи становище на XX XXXX г.[40]

[39] Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 39).

[40] …

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Предмет

Настоящата директива определя обща рамка за хармонизиране на някои аспекти на законите, подзаконовите актове и административните процедури на държавите членки, отнасящи се до потребителски кредити под формата на някои договори за потребителски кредити и на услуги за колективно кредитиране за потребители.

Член 2

Обхват

1. Настоящата директива се прилага за договори за кредит.

   Членове 1, 2 и 3, членове 5—10, членове 12—23, членове 26, 27 и 28, членове 30—33, член 37, членове 39—50 се прилагат и за услугите за колективно кредитиране, когато тези услуги не се предоставят от кредитор или от кредитен посредник.

2. Настоящата директива не се прилага спрямо следните договори:

   а) договори за кредит, обезпечени с ипотека или друго сравнимо обезпечение върху жилищен недвижим имот, използвано обичайно в дадена държава членка, или обезпечени с право, свързано с жилищен недвижим имот;

   б) договори за кредит, чиято цел е придобиване или запазване на вещни права на собственост върху земя или сграда, която е построена или предстои да бъде построена;

   в) договори за кредит, чийто общ размер надвишава 100 000 EUR;

   г) договори за кредит, при които кредитът се отпуска от работодател на негови служители като вторична дейност без начисляване на лихва или при годишен процент на разходите, който е по-нисък от преобладаващия на пазара и не се предлага на широк кръг лица;

   д) договори за кредит, сключени с инвестиционни посредници съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1 от Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета[41] или с кредитни институции съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета[42], за да може даден инвеститор да извърши сделка с един или повече от финансовите инструменти, изброени в раздел В на приложение I към

[41] Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 349).

[42] Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 1).

Директива 2014/65/ЕС, когато инвестиционният посредник или кредитната институция, отпускаща кредита, са включени в сделката;

е) договори за кредит, които са резултат от уреждане на спора в съда или пред друг законов орган;

ж) договори за кредит, които се отнасят до разсрочено плащане на съществуващ дълг, за което не се начисляват разходи;

з) договори за кредит, при които от потребителя се изисква да депозира като обезпечение някакъв предмет на съхранение при кредитора и при които отговорността на потребителя е строго ограничена до този депозиран предмет;

и) договори за кредит, отнасящи се до заеми, отпуснати на ограничен кръг лица съгласно законова разпоредба от обществен интерес, при по-нисък лихвен процент от преобладаващите на пазара нива, без лихва или при други условия, които са по-благоприятни за потребителя от преобладаващите на пазара.

й) договори за кредит, сключени преди [*Служба за публикации: моля, посочете дата, която е шест месеца след крайния срок за транспониране*]; въпреки това членове 23 и 24, член 25, параграф 1, второ изречение, член 25, параграф 2 и членове 28 и 39 се прилагат за всички безсрочни договори за кредит, сключени преди [*Служба за публикации: моля, посочете дата, която е шест месеца след крайния срок за транспониране*].

3. Независимо от параграф 2, буква в), настоящата директива се прилага спрямо необезпечени договори за кредит в размер на над 100 000 EUR, чиято цел е ремонт на жилищен недвижим имот.

4. По отношение на договори за кредит под формата на свръховърдрафт се прилагат само членове 1, 2 и 3, член 25 и членове 41—50.

5. Държавите членки могат да определят, че само членове 1, 2 и 3, членове 7 и 8, член 11, член 19, член 20, член 21, параграф 1, букви а)—з) и буква л), член 21, параграф 3, член 23, член 25 и членове 28—51 се прилагат за договори за кредит, сключени от организация, в която членството е ограничено до лица, пребиваващи или заети на определено място, или заети лица и пенсионирани заети лица на определен работодател, или лица, отговарящи на други изисквания, предвидени в националното законодателство като основание за съществуването на връзка между членовете, и която отговаря на всички посочени по-долу условия:

а) учредена е за взаимна полза на своите членове;

б) не генерира печалби за другиго освен за своите членове;

в) изпълнява обществена функция съгласно националното право;

г) приема и управлява спестяванията само на своите членове и предоставя кредитиране само на тях;

д) предоставя кредити въз основа на годишния процент на разходите, който е по-нисък от преобладаващите на пазара нива или не надхвърля горната граница, определена от националното законодателство.

Държавите членки могат да изключат от приложното поле на настоящата директива договори за кредит, сключени от организации, посочени в първата алинея, когато общата стойност на всички съществуващи договори за кредит, сключени от тази организация, е незначителна в сравнение с общата стойност на всички съществуващи договори за кредит в държавата членка, в която е базирана организацията, и общата стойност на всички съществуващи договори за кредит, сключени от всички такива организации в държавата членка, е по-малка от 1 % от общата стойност на всички съществуващи договори за кредит, сключени в тази държава членка.

Държавите членки ежегодно преразглеждат дали условията за прилагане на такъв вид изключения, както са посочени във втората алинея, все още са налице и предприемат стъпки за отмяна на изключенията, ако смятат, че тези условия вече не са налице.

6. Държавите членки могат да определят, че само членове 1, 2 и 3, членове 7 и 8, член 11, член 19, член 20, член 21, параграф 1, букви а)—з), буква л) и буква с), член 21, параграф 3, член 23, член 25, членове 28—38 и членове 40—50 се прилагат за договори за кредит, в които се предвижда постигането на споразумения между кредитора и потребителя за разсрочено плащане или други начини на погасяване, когато потребителят вече е в неизпълнение на първоначалния договор за кредит и когато са изпълнени следните условия:

   а) споразумението би могло да предотврати възможността за съдебно производство относно неизпълнение от страна на потребителя;

   б) в резултат на сключване на споразумението потребителят няма да бъде подложен на условия, по-неблагоприятни от тези съгласно първоначалния договор за кредит.

Член 3

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

(1) „потребител“ означава всяко физическо лице, което действа извън рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност;

(2) „кредитор“ означава всяко физическо или юридическо лице, което предоставя или обещава да предостави кредит в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност;

(3) „договор за кредит“ означава договор, въз основа на който кредитор предоставя или обещава да предостави на потребител кредит под формата на разсрочено плащане, заем или друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договори с продължително изпълнение за предоставяне на услуги или за доставка на стоки от един и същи вид, при които потребителят заплаща за услугите или стоките чрез вноски през целия срок на предоставянето им;

(4) „услуги за колективно кредитиране“ означава услуги, предоставяни от платформа за колективно финансиране с цел улесняване на отпускането на потребителски кредит;

(5) „общи разходи по кредита за потребителя“ означава всички разходи, включително лихва, комисиони, такси и всякакви други видове разходи,

които потребителят трябва да заплати във връзка с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране и които са известни на кредитора, в случай на договори за кредит, или на доставчика на услуги за колективно кредитиране, в случай на услуги за колективно кредитиране, с изключение на нотариалните разходи; разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, също са включени в общите разходи по кредита за потребителя, когато сключването на договор за такива допълнителни услуги е задължително условие за получаване на кредита или за получаването му при предлаганите условия;

(6) „обща сума, дължима от потребителя“ означава сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя;

(7) „годишен процент на разходите“ или ГПР означава общите разходи по кредита за потребителя, изразени като годишен процент от общия размер на кредита и, когато е приложимо, включително разходите, посочени в член 30, параграф 2;

(8) „лихвен процент“ означава лихвеният процент, изразен или като фиксиран, или като променлив процент, който се прилага на годишна основа към сумата на усвоения кредит;

(9) „фиксиран лихвен процент“ означава лихвен процент, за който кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране и потребителят се споразумяват в договора за кредит или в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране за целия срок на договора за кредит или на услугите за колективно кредитиране, или няколко лихвени процента, за които кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране и потребителят се споразумяват в договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране през отделни периоди, посочвайки изключително фиксиран конкретен процент. Ако не всички лихвени проценти са определени в договора за кредит или в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, лихвеният процент се смята за фиксиран само за отделните периоди, за които той е определен изключително чрез фиксиран конкретен процент, по който е постигнато споразумение при сключването на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

(10) „общ размер на кредита“ означава горната граница или общата сума, предоставена по договора за кредит или по услугите за колективно кредитиране;

(11) „траен носител“ означава всеки инструмент, който позволява на потребителя да съхранява информация, адресирана лично до него, по начин, достъпен за бъдещо ползване за период от време, достатъчен за целите на информацията, и който позволява непроменото възпроизвеждане на съхранената информация;

(12) „кредитен посредник“ означава физическо или юридическо лице, което не действа като кредитор или нотариус и не само представя, пряко или непряко, потребител на даден кредитор и което при извършване на своята търговска, стопанска или професионална дейност срещу заплащане, било

в парична форма или в друга уговорена форма на финансово възнаграждение:

а) представя или предлага договори за кредит на потребители;

б) съдейства на потребители, като извършва подготвителната работа или друга преддоговорна административна работа по договори за кредит, различни от посочените в буква а); или

в) сключва договори за кредит с потребители от името на кредитора;

(13) „преддоговорна информация“ означава информацията, която е необходима на потребителя, за да може да сравни различни предложения за кредит и да вземе информирано решение дали да сключи договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

(14) „профилиране“ означава всяка форма на автоматизирано обработване на лични данни, както е определено в член 4, точка 4 от Регламент (ЕС) 2016/679;

(15) „средства за дистанционна комуникация“ означава всякакви средства за дистанционна комуникация, както са определени в член 2, буква д) от Директива 2002/65/ЕО;

(16) „практика на обвързване“ означава предлагането или продажбата на договор за кредит или на услуги за колективно кредитиране в пакет с други различни финансови продукти или услуги, при което договорът за кредит или услугите за колективно кредитиране не се предлагат на потребителя отделно;

(17) „пакетна продажба“ означава предлагането или продажбата на договор за кредит или на услуги за колективно кредитиране в пакет с други различни финансови продукти или услуги, когато договорът за кредит или услугите за колективно кредитиране се предлагат на потребителя и отделно, но не непременно при същите условия, както при обвързването с тези други продукти или услуги;

(18) „консултантски услуги“ означава предоставянето на лични препоръки на потребител във връзка с една или повече сделки по договори за кредит или услуги за колективно кредитиране и представлява отделна дейност от отпускането на кредити и от кредитно посредничество, както е посочено в точка 12;

(19) „овърдрафт“ означава изричен договор за кредит, с който кредиторът предоставя на потребителя възможността да ползва средства, надвишаващи наличността по разплащателната сметка на потребителя;

(20) „свръховърдрафт“ означава мълчаливо приет овърдрафт, при който кредиторът позволява на потребителя да ползва средства, които надвишават наличността по разплащателната сметка на потребителя или договорения размер на овърдрафта;

(21) „свързан договор за кредит“ означава договор за кредит или за услуги за колективно кредитиране, при който

а) въпросният кредит или услуги се използват изключително за финансиране на договор за доставка на конкретни стоки или предоставяне на конкретна услуга, и

б) от обективна гледна точка двата договора представляват едно цяло; смята се, че те представляват едно цяло, когато доставчикът на стоката или услугата финансира сам предоставянето на потребителския кредит или, в случай че кредитът се финансира от трета страна, когато кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране използва услугите на доставчика на стоката или на услугата за сключването или за подготовката на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, или когато в договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране са изрично посочени конкретните стоки или предоставянето на конкретни услуги;

(22) „предсрочно погасяване“ означава пълно или частично погасяване на задълженията на потребителя по договора за кредит или услугите за колективно кредитиране;

(23) „платформа за колективно финансиране“ означава платформа за колективно финансиране, както тя е определена в член 2, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕС) 2020/1503;

(24) „револвиращ кредит“ означава форма на договор за кредит, предоставен от кредитора, която дава възможност на потребителя да усвоява или изтегля средства, да ги погасява и да ги изтегля отново;

(25) „консултантски услуги в областта на задълженията“ означава персонализирана помощ от техническо, правно или психологическо естество, предоставяна от независими професионални оператори в полза на потребители, които изпитват или може да изпитат затруднения при изпълнението на своите финансови ангажименти.

Член 4

Превръщане на сумите, изразени в евро, в национална валута

1. За целите на настоящата директива държавите членки, които ще превръщат сумите, изразени в евро, в своята национална валута, първоначално използват за превръщането обменния курс, преобладаващ на датата на влизане в сила на настоящата директива.

2. Държавите членки могат да закръгляват сумите, получени от посоченото в параграф 1 превръщане, при условие че закръгляването не надхвърля 10 EUR.

Член 5

Задължение за безплатно предоставяне на информация на потребителите

Държавите членки поставят изискване, че в случаите, когато на потребителите се предоставя информация в съответствие с настоящата директива, предоставянето на тази информация е безплатно за потребителя.

Член 6

Недискриминация

Държавите членки гарантират, че условията, които трябва да бъдат изпълнени с оглед на получаването на кредит, не дискриминират по никакъв начин потребителите, пребиваващи законно в Съюза, въз основа на тяхната националност или местопребиваване, или на някое от основанията, посочени в член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз, когато тези потребители подават искане, сключват или притежават договор за кредит или за услуги за колективно кредитиране в рамките на Съюза.

ГЛАВА II

ИНФОРМАЦИЯ, ПРЕДОСТАВЯНА ПРЕДИ СКЛЮЧВАНЕТО НА ДОГОВОРА ЗА КРЕДИТ ИЛИ НА ДОГОВОРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ ЗА КОЛЕКТИВНО КРЕДИТИРАНЕ

Член 7

Реклама и маркетинг на договорите за кредит и за услуги за колективно кредитиране

Без да се засяга Директива 2005/29/ЕО, държавите членки изискват всички рекламни и маркетингови съобщения във връзка с договори за кредит или услуги за колективно кредитиране да бъдат верни, ясни и незаблуждаващи. По-конкретно забранява се използването в такива рекламни и маркетингови съобщения на текстове, които могат да създадат у потребителя погрешни очаквания относно наличността на даден кредит или разходите по него.

Член 8

Стандартна информация, която трябва да бъде включена в рекламите на договори за кредит и за услуги за колективно кредитиране

1. Държавите членки изискват във всяка реклама, която се отнася до договори за кредит или за услуги за колективно кредитиране и в която се посочва лихвен процент или други цифрови данни за разходите по кредита за потребителя, да се съдържа стандартната информация съгласно настоящия член.

   Това задължение не се прилага в случаите, когато националното право предвижда задължение да се посочи годишният процент на разходите в реклама на договори за кредит или услуги за колективно кредитиране, когато тази реклама не указва лихвен процент или други цифри, които са свързани със стойността на кредита за потребителя по смисъла на първата алинея.

2. Стандартната информация е четлива или може да бъде ясно чута, според случая, пригодена е към техническите ограничения на използваното рекламно средство и в нея се посочват по ясен, кратък и отчетлив начин чрез представителен пример всички посочени по-долу елементи:

   а) лихвеният процент по кредита, като се посочва дали е фиксиран, променлив или съчетание от двете, заедно с подробни данни за всички разходи, включени в общите разходи по кредита за потребителя;

б) общият размер на кредита;

в) годишният процент на разходите;

г) ако е приложимо, срокът на договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране;

д) когато кредитът се отпуска под формата на разсрочено плащане за конкретна стока или услуга, цената и размерът на евентуалното авансово плащане;

е) ако е приложимо, общата сума, дължима от потребителя, и размерът на вноските.

В специални и обосновани случаи, когато използваното средство за съобщаване на стандартната информация, посочена в първата алинея, не позволява информацията да бъде показана визуално, букви д) и е) от същата алинея не се прилагат.

3. Когато сключването на договор относно допълнителна услуга, свързана с договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране, е задължително за получаването на кредита или за получаването му при предлаганите условия, но стойността на тази услуга не може да бъде определена предварително, в стандартната информация, заедно с годишния процент на разходите, посочен в параграф 2, буква в), се посочва по ясен, кратък и отчетлив начин и задължението да се сключи този договор.

Член 9

Обща информация

1. Държавите членки гарантират редовното предоставяне на потребителите на ясна и разбираема обща информация за договорите за кредит или за услуги за колективно кредитиране от страна на кредиторите или, където е приложимо, от страна на кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране на хартиен или на друг траен носител.

2. Посочената в параграф 1 обща информация включва най-малко следните елементи:

а) идентификационните данни, физическия адрес, телефонния номер и адреса на електронната поща на лицето, предоставящо информацията;

б) целите, за които може да се използва кредитът;

в) евентуалния срок на договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране;

г) видовете налични лихвени проценти, като се посочва дали са фиксирани, променливи или съчетание от двете, заедно с кратко описание на характеристиките на фиксирания и променливия лихвен процент, включително свързаните с това последици за потребителя;

д) представителен пример за общия размер на кредита, общите разходи по кредита за потребителя, общата сума, дължима от потребителя, и годишния процент на разходите;

е) указване на възможните допълнителни разходи, които не са включени в общите разходи по кредита за потребителя и които са дължими във връзка с договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране;

ж) набор от различни възможности за изплащане на кредита към кредитора, включително броя, периодичността и размера на редовните погасителни вноски;

з) описание на условията, свързани пряко с предсрочно погасяване;

и) описание на правото на отказ;

й) указване на допълнителни услуги, които потребителят е длъжен да закупи, за да получи кредита или за да го получи при предлаганите условия, и където е приложимо, пояснение, че допълнителните услуги могат да бъдат закупени от доставчик, който е различен от кредитора; и

к) общо предупреждение относно възможните последици от неспазване на ангажиментите във връзка с договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране.

Член 10

Преддоговорна информация

1. Държавите членки изискват от кредитора и, когато е приложимо, от кредитния посредник или от доставчика на услуги за колективно кредитиране да предоставят на потребителя преддоговорната информация, необходима за сравняване на различните предложения с оглед вземането на информирано решение за сключване на договор за кредит или за услуги за колективно кредитиране въз основа на предложените от кредитора или от доставчика на услуги за колективно кредитиране условия по кредита, както и, ако е приложимо, на изразените предпочитания и предоставената от потребителя информация. Тази преддоговорна информация се предоставя на потребителя най-малко един ден преди той да се е обвързал с договор или предложение за кредит или с договор или предложение за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

   Ако преддоговорната информация, посочена в първата алинея, е предоставена по-малко от един ден преди потребителят да се е обвързал с договор или предложение за кредит или с договор или предложение за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, държавите членки изискват от кредитора и, където е приложимо, от кредитния посредник, или от доставчика на услуги за колективно кредитиране, да изпратят на хартиен или друг траен носител напомняне на потребителите за възможността да се откажат от договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране и за процедурата, която трябва да бъде използвана във връзка с отказа, както е предвидено в член 26. Това напомняне се предоставя на потребителя най-късно един ден след сключването на договора за кредит, на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране или приемането на предложението за кредит.

2. Преддоговорната информация, упомената в параграф 1, се предоставя на хартиен или друг траен носител чрез формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, посочен в приложение I. Цялата информация, предоставяна във формуляра, е еднакво отчетлива. Смята се, че

кредиторът е изпълнил изискванията относно информацията в настоящия параграф и в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2002/65/ЕО, ако е предоставил „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“.

3. В преддоговорната информация, упомената в параграф 1, се посочва всеки от следните елементи:

а) видът на кредита;

б) идентификационните данни, физическият адрес, телефонният номер и адресът на електронната поща на кредитора, както и, когато е приложимо, идентификационните данни, физическият адрес, телефонният номер и адресът на електронната поща на участващия кредитен посредник и доставчик на услуги за колективно кредитиране;

в) общият размер на кредита и условията за усвояването на кредита;

г) срокът на договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране;

д) когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за специфични стоки или услуги или при свързани договори за кредит, специфичните стоки или услуги и тяхната цена в брой;

е) лихвеният процент или всички лихвени проценти, когато при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, условията за прилагането на всеки лихвен процент и, когато има такъв, показателят или референтният лихвен процент, приложим за всеки първоначален лихвен процент, както и периодите, условията и процедурата за промяна на всеки лихвен процент;

ж) годишният процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя, пояснени чрез представителен пример, в който се посочват всички допускания, използвани за изчисляването на този процент; Когато потребителят е информирал кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране за една или повече характеристики на предпочитания от него кредит, например срок на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране и общия размер на кредита, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране взема предвид тези характеристики.

з) когато договорът за кредит или за услуги за колективно кредитиране предвижда различни начини за усвояване на кредита с различни разходи или лихвени проценти и кредиторът използва допускането, установено в приложение IV, част II, буква б), той указва, че други механизми за усвояване по съответния тип договор за кредит или за услуги за колективно кредитиране могат да имат за последица по-висок годишен процент на разходите;

и) размера, броят и периодичността на дължимите погасителни вноски и, когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

й) когато е приложимо, разходите за поддържане на една или няколко задължителни сметки за регистриране на погасяванията и усвояванията, разходите за използване на разплащателни средства за погасяванията и

усвояванията и всякакви други разходи, произтичащи от договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране, и условията, при които те могат да бъдат променени;

к) когато е приложимо, разходи за нотариус, дължими от потребителя при сключване на договор за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

л) задължението, ако съществува такова, да се сключи договор за допълнителна услуга, свързана с договора за кредит или услугите за колективно кредитиране, когато сключването на договор за тази услуга е задължително за получаването на кредита или за получаването му при предлаганите условия;

м) лихвеният процент за просрочени плащания, механизмите за регулирането му и, когато е приложимо, санкциите за просрочие;

н) предупреждение относно последиците от пропуснати или забавени вноски;

о) когато е приложимо, изискваните обезпечения;

п) наличието на право на отказ;

р) правото на предсрочно погасяване и, когато е приложимо, информация относно правото на кредитора на обезщетение и начина, по който ще бъде определено това обезщетение;

с) правото на потребителя да бъде информиран незабавно и безвъзмездно в съответствие с член 19, параграф 2, за резултата от справка в база данни за оценка на неговата кредитоспособност;

т) правото на потребителя, посочено в параграф 8, да му бъде предоставен при поискване и безплатно екземпляр от проектодоговора за кредит или проектодоговора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, ако към момента на искането кредиторът желае да пристъпи към сключване на договор за кредит или на договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с потребителя;

у) когато е приложимо, указване, че цената е била персонализирана въз основа на автоматизирано обработване, включително профилиране;

ф) когато е приложимо, срокът, за който кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране е обвързан от преддоговорната информация, предоставена в съответствие с настоящия член;

х) възможността за потребителя да прибегне до механизъм за извънсъдебни процедури за подаване на жалби и търсене на обезщетение, и начинът за достъп до този механизъм.

Когато за целите на договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране се използва бенчмарк съгласно определението в член 3, параграф 1, точка 3 от Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета[43], наименованието на бенчмарка и на неговия администратор и

[43] Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови

възможните последици за потребителя се указват от кредитора или, когато е приложимо, от кредитния посредник или доставчика на услуги за колективно кредитиране на потребителя в отделен документ, който може да бъде приложен към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“.

4. Едновременно с предоставянето на потребителя на формуляр „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране предоставят на потребителя формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, посочен в приложение II, който съдържа следната преддоговорна информация:

   а) общия размер на кредита;

   б) срока на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

   в) лихвения процент по кредита или всички лихвени проценти, ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти;

   г) годишния процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя;

   д) когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за специфични стоки или услуги или при свързани договори за кредит, специфичните стоки или услуги и тяхната цена в брой;

   е) разходите в случай на просрочени плащания;

5. Информацията, показана във формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ и във формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, следва да бъде съгласувана. Тя следва да бъде ясно четима и да отчита техническите ограничения на средството за комуникация, върху което се визуализира. Информацията се визуализира по адекватен и подходящ начин по различните канали.

   Всяка допълнителна информация, която кредиторът може да предостави на потребителя, се представя в отделен документ, който може да бъде приложен към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ или към формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“.

6. Чрез дерогация от параграф 3, в случай на гласова телефонна комуникация, както е посочено в член 3, параграф 3 от Директива 2002/65/ЕО, описанието на основните характеристики на финансовата услуга, която се предоставя съгласно член 3, параграф 3, буква б), второ тире от посочената директива, включва най-малко елементите, посочени в параграф 3, букви в), г), д), е) и и) от настоящия член, заедно с годишния процент на разходите, пояснени чрез представителен пример, и общата сума, дължима от потребителя.

7. Ако по искане на потребителя договорът е сключен чрез средство за дистанционна комуникация, което не позволява предоставянето на

договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (ОВ L 171, 29.6.2016 г., стр. 1).

информацията в съответствие с настоящия член, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране предоставят на потребителя формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ и формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“ незабавно след сключването на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

8. По искане на потребителя кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране предоставят, в допълнение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ и формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, на потребителя безплатно екземпляр от проектодоговора за кредит или проектодоговора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, ако към момента на искането кредиторът желае да пристъпи към сключване на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с потребителя.

9. При договор за кредит или за услуги за колективно кредитиране, в който плащанията, направени от потребителя, не водят до незабавно съответно погасяване на общия размер на кредита, а се използват за формиране на средства в периоди, и при условия, предвидени в договора за кредит, в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране или в допълнителен договор, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране включват в преддоговорната информация, посочена в параграф 1, ясно и кратко изявление, че такива договори за кредит или за услуги за колективно кредитиране не изискват гаранция от трета страна като обезпечение за погасяването на общия размер на кредита, усвоен по договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране, освен когато такава е предоставена.

10. Настоящият член не се прилага за доставчици на стоки или услуги, действащи като кредитни посредници в спомагателно качество. Това не засяга задължението на кредитора или, когато е приложимо, на кредитния посредник или на доставчика на услуги за колективно кредитиране да гарантират получаването от потребителя на преддоговорната информация, посочена в настоящия член.

Член 11

Преддоговорна информация по отношение на договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 5 или параграф 6

1. За договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 5 или параграф 6, преддоговорната информация по член 10, параграф 1 се предоставя, чрез дерогация от параграф 2 от посочения член, на хартиен или друг траен носител чрез формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, посочен в приложение III. Цялата информация, предоставяна в посочения формуляр, е еднакво отчетлива. Смята се, че кредиторът е изпълнил изискванията относно информацията в настоящия параграф и в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2002/65/ЕО, ако е предоставил „Стандартна европейска информация за потребителски кредит“.

2. За договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 5 или параграф 6, в преддоговорната информация по член 10, параграф 1 се посочва, чрез дерогация от параграф 3 от посочения член, всеки от следните елементи:

а) видът на кредита;

б) идентификационните данни, физическият адрес, телефонният номер и адресът на електронната поща на кредитора, както и, когато е приложимо, идентификационните данни, физическият адрес, телефонният номер и адресът на електронната поща на кредитния посредник;

в) общият размер на кредита;

г) срокът на договора за кредит;

д) лихвеният процент и условията за прилагане на лихвения процент, показателят или референтният лихвен процент, приложими за първоначалния лихвен процент; приложимите разходи от момента на сключването на договора за кредит и, когато е приложимо, условията, при които тези разходи могат да бъдат променени;

е) годишният процент на разходите, описани чрез представителни примери, в които се посочват всички допускания, използвани за изчисляване на този процент;

ж) размерът, броят и периодичността на дължимите погасителни вноски и, когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

з) условията и редът за прекратяване на договора за кредит;

и) правото на предсрочно погасяване и, когато е приложимо, информация относно правото на кредитора на обезщетение и начинът, по който ще бъде определено това обезщетение.

й) когато е приложимо, указание, че потребителят може да бъде приканен да погаси изцяло кредита при поискване по всяко време;

к) лихвеният процент за просрочени плащания, механизмите за регулирането му и, когато е приложимо, санкциите за просрочие;

л) правото на потребителя да бъде информиран незабавно и безвъзмездно, в съответствие с член 19, параграф 2, за резултата от справка в база данни за оценка на неговата кредитоспособност;

м) когато е приложимо, указване, че цената е била персонализирана въз основа на автоматизирано обработване, включително профилиране;

н) когато е приложимо, срокът, за който кредиторът е обвързан от преддоговорната информация, предоставена в съответствие с настоящия член;

о) възможността за потребителя да прибегне до механизъм за извънсъдебни процедури за подаване на жалби и търсене на обезщетение, и начинът за достъп до този механизъм.

3. Едновременно с предоставянето на потребителя на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник предоставят на потребителя формуляра

„Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, посочен в приложение II.

4. Информацията, показана във формуляра „Европейска информация относно потребителски кредит“ и във формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“ следва да бъде съгласувана. Тя следва да бъде ясно четима и да отчита техническите ограничения на средството за комуникация, върху което се визуализира. Информацията се визуализира по адекватен и подходящ начин по различните канали.

5. Чрез дерогация от параграф 2, при гласова телефонна комуникация съгласно член 3, параграф 3 от Директива 2002/65/ЕО описанието на основните характеристики на финансовата услуга, което се предоставя съгласно член 3, параграф 3, буква б), второ тире от посочената директива, включва най-малко елементите, посочени в параграф 2, букви в)—е) и л) от настоящия член.

6. По искане на потребителя кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник предоставят на потребителя, в допълнение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ и формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“, безплатно екземпляр от проектодоговора за кредит, ако към момента на искането кредиторът желае да пристъпи към сключване на договор за кредит с потребителя.

7. Ако по искане на потребителя договорът е сключен чрез средство за дистанционна комуникация, което не позволява предоставянето на информацията в съответствие с настоящия член, кредиторът предоставя на потребителя формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ и формуляра „Стандартно европейско описание на потребителския кредит“ незабавно след сключването на договора за кредит.

8. Настоящият член не се прилага за доставчици на стоки или услуги, действащи като кредитни посредници в спомагателно качество. Това не засяга задължението на кредитора или, когато е приложимо, на кредитния посредник да гарантира получаването от потребителя на преддоговорната информация, посочена в настоящия член.

Член 12

Подходящи разяснения

1. Държавите членки гарантират, че кредиторите и, когато е приложимо, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране са задължени да предоставят на потребителя подходящи разяснения във връзка с предлаганите договори за кредит или за услуги за колективно кредитиране и евентуалните допълнителни услуги, за да се осигури възможност на потребителя да преценява дали предлаганите договори за кредит или за услуги за колективно кредитиране и допълнителни услуги съответстват на потребностите и финансовото му положение. Разясненията съдържат следните елементи:

   а) информацията, посочена в членове 10, 11 и 38;

   б) съществените характеристики на предлагания договор за кредит, услуги за колективно кредитиране или допълнителни услуги;

в) специфичните ефекти, които предлаганите договори за кредит, услуги за колективно кредитиране или допълнителни услуги могат да окажат върху потребителя, включително последиците при просрочено плащане или неплащане на погасителните вноски от страна на потребителя;

г) когато допълнителните услуги са съчетани с договор за кредит или услуги за колективно кредитиране, дали отделните компоненти в пакета могат да бъдат прекратени самостоятелно и какви са последиците за потребителя в такъв случай.

2. Държавите членки могат да адаптират изискването по параграф 1 по отношение на начина, по който се предоставят разясненията, и степента, в която се предоставят те, спрямо:

а) конкретните обстоятелства, при които се предлага кредитът;

б) лицето, на което се предлага кредитът;

в) вида на предлагания кредит.

Член 13

Персонализирани предложения въз основа на автоматизирано обработване

Държавите членки изискват от кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране да информират потребителите, когато на потребителите се представят персонализирани предложения въз основа на профилиране или на други видове автоматизирано обработване.

ГЛАВА III

ПРАКТИКИ НА ОБВЪРЗВАНЕ И НА ПАКЕТНА ПРОДАЖБА, ДОГОВОРИ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНИ УСЛУГИ, КОНСУЛТАНТСКИ УСЛУГИ И НЕПОИСКАНИ ПРОДАЖБИ НА КРЕДИТИ

Член 14

Практики на обвързване и на пакетна продажба

1. Държавите членки могат да позволят практиките на пакетна продажба, но не и на обвързване.

2. Чрез дерогация от параграф 1 и без да се засяга прилагането на правото в областта на конкуренцията, държавите членки могат да разрешат на кредиторите или на доставчиците на услуги за колективно кредитиране да поискат от потребителя да открие или поддържа разплащателна или спестовна сметка, когато единственото предназначение на тази сметка е някое от посочените по-долу:

а) натрупване на капитал за погасяването на кредита;

б) обслужване на кредита;

в) набиране на средства за получаване на кредита;

г) предоставяне на допълнително обезпечение за кредитора в случай на неизпълнение.

3. Чрез дерогация от параграф 1 и без да се засяга прилагането на правото в областта на конкуренцията, държавите членки могат също да разрешат практики на обвързване, когато кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране може да докаже на компетентния орган, че обвързаните продукти или категории продукти, които се предлагат при сходни условия, носят ясна полза за потребителите, като се отчитат надлежно наличността и цените на съответните продукти, предлагани на пазара.

4. Държавите членки могат да разрешат на кредиторите или на доставчиците на услуги за колективно кредитиране да изискват от потребителя да притежава съответна застрахователна полица във връзка с договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране, като се вземат предвид съображенията за пропорционалност. В тези случаи държавите членки гарантират, че кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране е длъжен да приема застрахователни полици от доставчици, различни от предпочитания от него, когато тези полици предлагат същото равнище на гаранция, както предлаганото от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране, без да се променят условията на предложението за кредит към потребителя.

Член 15

Изведено по подразбиране съгласие за закупуване на допълнителни услуги

1. Държавите членки гарантират, че кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране не извеждат по подразбиране съгласието на потребителя да закупи допълнителни услуги, представени чрез възможности по подразбиране. Възможностите по подразбиране включват предварително отметнати полета.

2. Съгласието на потребителя да закупи допълнителни услуги, представени чрез полета, следва да бъде дадено чрез ясно утвърдителен акт, с който да се изразява свободно дадено, конкретно, информирано и недвусмислено заявление за неговото съгласие със съдържанието и същността на полетата.

Член 16

Консултантски услуги

1. Държавите членки изискват в контекста на дадена сделка кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник и доставчикът на услуги за колективно кредитиране изрично да уведомяват потребителя дали се осигуряват или могат да бъдат осигурени консултантски услуги за потребителя.

2. Държавите членки изискват преди да бъдат предоставени консултантски услуги или преди да бъде сключен договор за предоставянето на консултантски услуги, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник и доставчикът на услуги за колективно кредитиране да предоставят на потребителя следната информация на хартиен носител или на друг траен носител:

   а) указание дали препоръката ще се основава само на техния собствен набор от продукти или на широк набор от предлаганите на пазара продукти в съответствие с параграф 3, буква в);

б) в съответните случаи — указание за възнаграждението, което потребителят дължи за консултантските услуги, или — в случай че размерът на това възнаграждение не може да бъде определен към момента на предоставянето на информацията — метода, използван за неговото изчисление.

Информацията по първа алинея, букви а) и б) може да бъде предоставена на потребителя под формата на допълнителна преддоговорна информация в съответствие с член 10, параграф 5, втора алинея.

3. В случай на предоставяне на консултантски услуги на потребителите държавите членки изискват от кредиторите и, когато е приложимо, от кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране:

а) да получават информацията за личното и финансовото положение на потребителя и за предпочитанията и целите му във връзка с договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране, която е строго необходима, за да може кредиторът, кредитният посредник или доставчикът на услуги за колективно кредитиране да препоръча договори за кредит или услуги за колективно кредитиране, които са подходящи за потребителя;

б) да оценяват финансовото положение и нуждите на потребителя въз основа на посочената в буква а) информация, която е актуална към момента на оценката, като използват обосновани допускания във връзка с рисковете от промяна във финансовото положение на потребителя за срока на препоръчаните един или повече договори за кредит или препоръчаните услуги за колективно кредитиране;

в) да разглеждат достатъчно голям брой договори за кредит или услуги за колективно кредитиране в своята продуктова гама и на тази основа да препоръчват един или повече договора за кредит или услуги за колективно кредитиране от своята гама от продукти, които да съответстват на нуждите на потребителя, финансовото му състояние и лично положение;

г) да действат в най-добрия интерес на потребителя;

д) да предоставят на потребителя информация, съхранена на хартия или на друг траен носител, относно предоставената препоръка.

4. Държавите членки могат да забранят използването на понятията „консултации“ и „консултант“ или на подобни понятия, когато консултантските услуги се предлагат и предоставят на потребителите от кредитори или, когато е приложимо, кредитни посредници или доставчици на услуги за колективно кредитиране.

Когато държавите членки не са забранили използването на понятията „консултации“ и „консултант“ или на подобни понятия, те налагат следните условия за използването на понятията „независими консултации“ или „независим консултант“ от страна на кредиторите, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране, предоставящи консултантски услуги:

а) кредиторите и, когато е приложимо, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране разглеждат

достатъчно голям брой договори за кредит или услуги за колективно кредитиране, които са налични на пазара;

б) кредитните посредници не получават възнаграждение за консултантските услуги от един или повече кредитори.

Втора алинея, буква б) се прилага само когато броят на разглежданите кредитори не представлява мнозинство на пазара.

Държавите членки могат да налагат по-строги изисквания за употребата на понятията „независими консултации“ или „независим консултант“ от страна на кредиторите и, когато е приложимо, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране.

5. Държавите членки изискват от кредиторите и, когато е приложимо, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране да предупреждават потребителя, когато даден договор за кредит или услуги за колективно кредитиране може да предизвика специфичен риск за потребителя предвид финансовото му положение.

6. Държавите членки гарантират, че консултантските услуги могат да се предоставят само от кредитори и, когато е приложимо, кредитни посредници или доставчици на услуги за колективно кредитиране.

Държавите членки могат, чрез дерогация от първата алинея, да разрешат на други лица, различни от посочените в първата алинея, да предоставят консултантски услуги, когато е изпълнено едно от следните условия:

а) консултантските услуги се предоставят в отделни случаи в процеса на професионална дейност, която е уредена от законови или подзаконови разпоредби или етичен кодекс, които не изключват предоставянето на тези услуги;

б) консултантските услуги се предоставят в контекста на управлението на натрупан дълг от специалисти по неплатежоспособност, при положение че тази дейност по управление на дълг е уредена от законови или подзаконови разпоредби;

в) консултантските услуги се предоставят в контекста на управлението на натрупан дълг от доставчици на публични или доброволни консултантски услуги, които не работят с търговска цел;

г) консултантските услуги се предоставят от лица, които са получили разрешение и подлежат на надзор от компетентните органи.

Член 17

Забрана за непоискани продажби на кредити

Държавите членки забраняват продажби на кредити на потребителите без наличието на предварителна заявка или изрично съгласие от тяхна страна.

ГЛАВА IV

ОЦЕНКА НА КРЕДИТОСПОСОБНОСТТА И ДОСТЪП ДО БАЗИ ДАННИ

Член 18

Задължение за оценка на кредитоспособността на потребителя

1. Държавите членки изискват от кредитора или, когато е приложимо, доставчика на услуги за колективно кредитиране, да извършва обстойна оценка на кредитоспособността на потребителя преди сключването на договор за кредит или на договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране. Тази оценка се извършва в интерес на потребителя, за да се избегнат практики на безотговорно кредитиране и свръхзадълженост, и при нея се отчитат надлежно факторите, които са от значение за проверката на вероятността потребителят да изпълни своите задължения по договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

2. Оценката на кредитоспособността се извършва въз основа на подходяща и точна информация относно доходите и разходите на потребителя, както и относно други финансови и икономически обстоятелства, която информация е необходима и пропорционална, като например доказателства за доходите или другите източници за погасяване на кредита, информация за финансовите активи и пасиви или информация за други финансови задължения. Информацията се получава от подходящи вътрешни или външни източници, включително потребителя, и когато е необходимо, въз основа на справка в съответната база данни по член 19.

   Получената в съответствие с настоящия параграф информация се подлага на надлежна проверка за истинност, ако е необходимо чрез позоваване на документация, която подлежи на независима проверка.

3. Държавите членки поставят изискване кредиторът или, когато е приложимо, доставчикът на услуги за колективно кредитиране да установи процедури за оценката, посочена в параграф 1, и кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране да документира и поддържа тези процедури.

   Държавите членки също така поставят изискване кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране да документира и поддържа информацията, посочена в параграф 2.

4. Държавите членки гарантират, че кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране отпуска кредита на потребителя само когато резултатът от оценката на кредитоспособността показва, че задълженията, произтичащи от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, е вероятно да бъдат изпълнени при условията, изисквани съгласно договора за кредит.

   Независимо от първите алинеи, когато резултатът от оценката на кредитоспособността показва, че задълженията, произтичащи от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, е вероятно да не бъдат изпълнени при условията, изисквани съгласно този договор, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране може по изключение да отпусне кредит на потребителя при специални и обосновани обстоятелства.

5. Държавите членки гарантират, че когато кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране сключи договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с потребителя, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране не може впоследствие да

прекрати или измени договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране във вреда на потребителя на основание неправилно извършена оценка на кредитоспособността. Настоящият параграф не се прилага, когато се докаже, че потребителят умишлено е укрил или подправил информацията, предоставена на кредитора или на доставчика на услуги за колективно кредитиране съгласно параграф 2.

6. Когато оценката на кредитоспособността включва използване на профилиране или друг начин за автоматизирано обработване на лични данни, държавите членки гарантират, че потребителят има право:

а) да поиска и да получи човешка намеса от страна на кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране с цел извършване на преглед на решението;

б) да поиска и да получи от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране ясно обяснение на оценката на кредитоспособността, включително за логиката и рисковете при автоматизираното обработване на лични данни, както и неговото значение и последици за решението;

в) да изрази гледната си точка и да оспори оценката на кредитоспособността и решението.

7. Държавите членки гарантират, че когато искането за кредит бъде отхвърлено, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране е длъжен да уведоми своевременно потребителя за отказа и, когато е приложимо, за факта, че оценката на кредитоспособността се основава на автоматизирано обработване на данни.

8. Държавите членки гарантират, че ако страните се споразумеят да променят общия размер на кредита след сключването на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране е длъжен да оцени наново кредитоспособността на потребителя въз основа на актуализирана информация преди всяко значително увеличение на общия размер на кредита.

9. Държавите членки, чието законодателство задължава кредиторите или доставчиците на услуги за колективно кредитиране да направят оценка на кредитоспособността на потребителя въз основа на справка в съответната база данни, могат да запазят в сила това изискване.

Член 19

1. **Бази данни** При трансгранично кредитиране всяка държава членка осигурява на кредитори и доставчици на услуги за колективно кредитиране от други държави членки достъп до базите данни, използвани в тази държава членка за оценка на кредитоспособността на потребителите. Условията за достъп до тези бази данни не са дискриминиращи.

2. Параграф 1 се прилага както за публичните, така и за частните бази данни.

3. Базите данни, упоменати в параграф 1, съдържат най-малкото информация относно просрочените плащания на потребителите.

4. Ако искането за кредит е получило отказ въз основа на справка в база данни, упомената в параграф 1, държавите членки изискват от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране да уведомява потребителя незабавно и безвъзмездно за резултата от тази справка и за сведенията в базата данни, в която е направена справката.

ГЛАВА V

ФОРМА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДОГОВОРИТЕ ЗА КРЕДИТ

Член 20

Форма на договора за кредит и на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране

1. Държавите членки изискват договорите за кредит или договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране да се изготвят на хартиен или друг траен носител и всяка от страните по договора да получава екземпляр от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

2. Държавите членки могат да въвеждат или запазват национални правила, отнасящи се до действителността на сключването на договорите за кредит или договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, които са в съответствие с правото на Съюза.

Член 21

Информация, която следва да се съдържа в договорите за кредит или в договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране

1. Държавите членки изискват в договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране да се посочва по ясен и кратък начин всеки от следните елементи:

   а) видът на кредита;

   б) идентификационните данни, физическият адрес, телефонният номер и адресът на електронната поща на страните по договора, както и, когато е приложимо, идентификационните данни и физическият адрес на участващия кредитен посредник или доставчик на услуги за колективно кредитиране;

   в) общият размер на кредита и условията за усвояването на кредита;

   г) срокът на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

   д) когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за специфична стока или услуга или при свързани договори за кредит, специфичната стока или услугата и нейната цена в брой;

   е) лихвеният процент, или всички лихвени проценти, когато при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, условията за прилагането на всеки лихвен процент и, когато има такъв, на показателя или референтния лихвен процент, приложим за всеки първоначален

лихвен процент, както и периодите, условията и процедурата за промяна на всеки лихвен процент;

ж) годишният процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя, изчислена при сключването на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, и указване на всички допускания, използвани за изчисляването на този процент;

з) размерът, броят и периодичността на дължимите погасителни вноски и, когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

и) при погасяване на главницата по срочен договор за кредит или срочен договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, правото на потребителя да получи при поискване и безвъзмездно и по всяко време през целия срок на действие на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране извлечение под формата на погасителен план;

й) ако разходите и лихвата следва да се заплатят без погасяване на главницата, извлечение, показващо периодите и условията за плащане на лихвата по кредита и свързаните повтарящи се и еднократни разходи;

к) когато е приложимо, разходите за поддържане на една или няколко задължителни сметки за регистриране на погасяванията и усвояванията, разходите за използване на разплащателни средства за погасяванията и усвояванията и всякакви други разходи, произтичащи от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, и условията, при които те могат да бъдат променени;

л) лихвеният процент за просрочени плащания, приложим към момента на сключването на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, механизмите за регулирането му и, когато е приложимо, всякакви плащания, които се дължат за просрочие;

м) предупреждение относно последиците от пропуснати или забавени вноски;

н) когато е приложимо, указание, че възниква задължение за плащане на нотариални такси;

о) когато е приложимо, изискваните обезпечения и застраховки;

п) наличието или отсъствието на право на отказ, срокът, в който това право на отказ може да бъде упражнено, и други условия за упражняването му, включително информация за задължението на потребителя, посочено в член 26, параграф 3, буква б), да погаси усвоената главница и лихвата, както и размерът на лихвата на ден;

р) информация относно правата, посочени в член 27, както и условията за упражняване на тези права;

с) правото на предсрочно погасяване, посочено в член 29, процедурата за предсрочно погасяване и, когато е приложимо, информация относно правото на кредитора на обезщетение и начинът, по който това обезщетение ще бъде определено;

т) процедурата, която трябва да се следва при упражняване на правото за прекратяване на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

у) възможността за потребителя да прибегне до механизъм за извънсъдебни процедури за подаване на жалби и търсене на обезщетение, и начинът за достъп до този механизъм;

ф) когато е приложимо, други условия по договора;

х) когато е приложимо, име и адрес на компетентния надзорен орган.

Информацията, посочена в първа алинея, е ясно четима и пригодена да отчита техническите ограничения на средството за комуникация, върху което се визуализира. Информацията се визуализира по адекватен и подходящ начин по различните канали.

2. Когато се прилага параграф 1, точка i), кредиторът и, когато е приложимо, доставчикът на услуги за колективно кредитиране предоставят на потребителя безплатно и по всяко време през целия срок на действие на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране извлечение под формата на погасителен план.

В погасителния план, упоменат в първа алинея, се посочват дължимите плащания и сроковете и условията, отнасящи се до извършването на тези плащания.

Погасителният план съдържа и разбивка на всяка погасителна вноска, показваща погасяването на главницата, лихвата, изчислена на базата на лихвения процент, и, когато е приложимо, допълнителните разходи.

Когато лихвеният процент не е фиксиран или когато допълнителните разходи могат да бъдат променени съгласно договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, в погасителния план се посочва по ясен и кратък начин фактът, че данните в плана са валидни само до последваща промяна на лихвения процент или на разходите съгласно договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

3. При договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, в който плащанията, направени от потребителя, не водят до незабавно съответно погасяване на общия размер на кредита, а се използват за формиране на средства в периоди и при условия, предвидени в договора за кредит, в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране или в допълнителен договор, договорът за кредит или договорът за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, в допълнение към информацията, посочена в параграф 1, включва ясно и кратко изявление, че такива договори за кредит или договори за предоставяне на услуги за колективно кредитиране не предвиждат гаранция за погасяване на общия размер на кредита, усвоен по договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, освен ако такава не е дадена изрично.

ГЛАВА VI

ИЗМЕНЕНИЯ НА ДОГОВОРИТЕ ЗА КРЕДИТ И ПРОМЕНИ В ЛИХВЕНИЯ ПРОЦЕНТ

Член 22

Информация относно изменението на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране

Без да се засягат другите задължения, предвидени в настоящата директива, държавите членки гарантират, че преди сроковете и условията на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране да бъдат променени, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране съобщава на потребителя следната информация:

а) ясно описание на предлаганите промени и, когато е приложимо, необходимостта от съгласие на потребителя или ясно описание на промените, въведени по силата на закона;

б) график за прилагането на тези промени;

в) средствата за обжалване, с които потребителят разполага по отношение на тези промени;

г) срока за подаване на такава жалба;

д) наименование и адрес на компетентния орган, до когото тази жалба може да бъде подадена.

Член 23

Промени в лихвения процент

1. Държавите членки изискват от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране да предоставя на потребителя информация на хартиен или друг траен носител за всяка промяна в лихвения процент по кредита, преди промяната да влезе в сила.

   Информацията, посочена в първа алинея, включва размера на погасителните вноски след влизането в сила на новия лихвен процент по кредита и — когато броят или периодичността на вноските се променят — подробни данни за тази промяна.

2. Чрез дерогация от параграф 1 информацията, посочена в този параграф, може да бъде предоставяна периодично на потребителя, когато са изпълнени всички условия по-долу:

   а) страните са се споразумели в договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране за такова периодично предоставяне на информация;

   б) промяната на лихвения процент по кредита е породена от промяна на референтен лихвен процент;

   в) новият референтен лихвен процент се публикува чрез подходящи средства;

   г) информацията относно новия референтен лихвен процент е на разположение и в търговските помещения на кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране.

ГЛАВА VII

ОВЪРДРАФТИ И СВРЪХОВЪРДРАФТИ

Член 24

Овърдрафти

1. Когато е отпуснат кредит под формата на овърдрафт, държавите членки изискват от кредитора да информира редовно потребителя през целия срок на действие на договора за кредит чрез извлечения на хартиен или друг траен носител, които съдържат следните елементи:

   а) точния период, за който се отнася извлечението;

   б) размера на усвоените суми и датите, на които това е станало;

   в) остатъка от предишното извлечение и неговата дата;

   г) новия остатък;

   д) датите и размера на плащанията, извършени от потребителя;

   е) приложения лихвен процент;

   ж) всички начислени разходи;

   з) когато е приложимо, минималната сума, дължима от потребителя.

2. Когато е отпуснат кредит под формата на овърдрафт, държавите членки изискват от кредитора да информира потребителя на хартиен или друг траен носител за увеличенията на лихвения процент по кредита или на дължимите разходи, преди влизането в сила на въпросните промени.

   Чрез дерогация от първа алинея информацията, посочена в тази алинея, може да бъде предоставяна периодично по начина, предвиден в параграф 1, когато са изпълнени следните условия:

   а) страните са се споразумели в договора за кредит за такова периодично предоставяне на информация;

   б) промяната на лихвения процент по кредита е породена от промяна на референтен лихвен процент;

   в) новият референтен лихвен процент се публикува чрез подходящи средства;

   г) информацията относно новия референтен лихвен процент е на разположение и в търговските помещения на кредитора.

Член 25

Свръховърдрафт

1. В случай на договор за откриване на текуща сметка, когато има възможност на потребителя да се предостави право на свръховърдрафт, държавите членки изискват кредиторът да включи тази информация в същия договор, в допълнение към информацията, посочена в член 11, параграф 2, буква д). При всички случаи кредиторът предоставя редовно тази информация на потребителя на хартиен или друг траен носител.

2. В случай на значителен свръховърдрафт, който продължава повече от месец, държавите членки изискват кредиторът незабавно да информира потребителя на хартиен или друг траен носител относно всички посочени по-долу елементи:

а) свръховърдрафта;

б) съответната сума;

в) лихвения процент;

г) приложимите санкции, такси или лихва върху просрочените плащания.

В допълнение, в случай на редовен свръховърдрафт кредиторът предлага на потребителя консултантски услуги, когато е приложимо, или пренасочва потребителите към консултантски услуги в областта на задълженията.

3. Настоящият член не засяга разпоредбите на националното законодателство, изискващи от кредитора да предложи друг вид кредитен продукт, когато периодът на свръховърдрафт е значителен.

ГЛАВА VIII

ОТКАЗ, ПРЕКРАТЯВАНЕ И ПРЕДСРОЧНО ПОГАСЯВАНЕ

Член 26

Право на отказ

1. Държавите членки гарантират, че потребителят може да се откаже от договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, без да представя основания за това, в срок от 14 календарни дни.

Срокът за отказ, посочен в първа алинея, започва да тече:

а) от деня на сключването на договора за кредит или на договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране; или

б) от деня, в който потребителят получава условията на договора и информацията в съответствие с членове 20 и 21, ако този ден е след датата, посочена в буква а) от настоящата алинея.

Срокът, посочен в първата алинея, се счита за спазен, при условие че потребителят изпрати на кредитора или на доставчика на услуги за колективно кредитиране уведомлението, посочено в параграф 3, буква а), преди изтичането на този срок.

2. Когато в случай на свързан договор за кредит националното законодателство, приложимо към [*датата на влизане в сила на настоящата директива*], вече предвижда, че на потребителя не могат да бъдат отпускани финансови средства преди изтичането на определен срок, държавите членки могат чрез дерогация от параграф 1 да предвидят, че срокът, посочен в този параграф, може да бъде намален до времетраенето на същия определен срок по изрично искане на потребителя.

3. Ако потребителят упражни правото си на отказ, той предприема следните мерки:

а) уведомява или кредитора, или доставчика на услуги за колективно кредитиране в съответствие с информацията, предоставена от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране съгласно член 21, параграф 1, буква п), на хартиен или друг траен носител преди изтичането на срока, посочен в параграф 1;

б) връща или на кредитора, или на доставчика на услуги за колективно кредитиране главницата и заплаща лихвата, натрупана върху нея от датата на усвояване на кредита до датата на връщане на главницата, без ненужно забавяне и не по-късно от 30 календарни дни след изпращането на уведомлението за отказ, посочено в буква а).

Лихвата, посочена в първата алинея, буква б), се изчислява на базата на договорения лихвен процент. Кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране няма право на никакво друго обезщетение от потребителя в случай на отказ, освен обезщетение за невъзстановимите разходи, платени от кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране на публичен административен орган.

4. Ако допълнителна услуга, свързана с договор за кредит или услуги за колективно кредитиране, се предоставя от кредитора, от доставчика на услуги за колективно кредитиране или от трета страна въз основа на споразумение между третата страна и кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране, потребителят повече не е обвързан от договора за допълнителната услуга, ако упражни правото си на отказ по отношение на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране в съответствие с настоящия член.

5. Ако потребителят има право на отказ съгласно параграфи 1, 3 и 4 от настоящия член, членове 6 и 7 от Директива 2002/65/ЕО не се прилагат.

6. Държавите членки могат да предвидят, че параграфи 1—4 от настоящия член не се прилагат за договори за кредит или услуги за колективно кредитиране, които съгласно националното законодателство се сключват чрез услугите на нотариус, при условие че нотариусът потвърди, че са гарантирани правата на потребителя, предвидени съгласно членове 10 и 11 и членове 20 и 21.

7. Настоящият член не засяга нито едни правила от националното право, които установяват срок, в който изпълнението на договора не може да започне.

Член 27

Свързани договори за кредит

1. Държавите членки гарантират, че потребител, който е упражнил правото на отказ въз основа на правото на Съюза по отношение на договор за доставката на стоки или услуги, повече не е обвързан от свързан договор за кредит.

2. Когато стоките или услугите, които са предмет на свързан договор за кредит, не са доставени, доставени са само частично или не съответстват на договора за доставката им, потребителят има правото да предяви претенции срещу кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране, ако потребителят е предявил претенции срещу доставчика, но не е успял да получи удовлетворението, на което е имал право по закон или съгласно договора за

доставка на стоки или услуги. Държавите членки определят до каква степен и при какви условия тези претенции могат да бъдат предявявани.

3. Настоящият член не засяга националните правила, според които кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране носи солидарна отговорност по иск на потребителя срещу доставчика, когато покупката на стоки или услуги от доставчика е била финансирана с договор за кредит или услуги за колективно кредитиране.

Член 28

Договори за кредит и договори за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с неопределен срок

1. Държавите членки гарантират, че потребителят може да извърши стандартно прекратяване на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с неопределен срок безвъзмездно по всяко време, освен ако страните не са се договорили за срок на предизвестие. Този срок не надхвърля един месец.

   Държавите членки гарантират, че ако е предвидено в договора за кредит или в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране може да извърши стандартно прекратяване на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране с неопределен срок, като даде на потребителя поне двумесечно предизвестие на хартиен или друг траен носител.

2. Държавите членки гарантират, че ако е предвидено в договора за кредит или в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране може по обективни причини да прекрати правото на потребителя да усвоява суми по договор за кредит с неопределен срок. Кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране информира потребителя за прекратяването и за причините за него на хартиен или друг траен носител, когато е възможно преди прекратяването и най-късно незабавно след това, освен ако предоставянето на такава информация не е забранено от законодателството на Съюза или националното законодателство или не противоречи на целите на обществения ред или обществената сигурност.

Член 29

Предсрочно погасяване

1. Държавите членки гарантират, че потребителят има право на предсрочно погасяване по всяко време. В такива случаи той има право на намаляване на общите разходи по кредита, като това намаляване се отнася до лихвата и разходите за оставащата част от срока на договора. При изчисляването на това намаляване се вземат предвид всички разходи, наложени на потребителя от кредитора.

2. Държавите членки гарантират, че при предсрочно погасяване кредиторът има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуални разходи, свързани пряко с предсрочното погасяване на кредита, при условие че

предсрочното погасяване се извърши в период, за който лихвеният процент е фиксиран.

Обезщетението, посочено в първата алинея, не може да надхвърля 1 % от сумата на предсрочно погасения кредит, ако периодът между предсрочното погасяване и договореното прекратяване на договора за кредит надхвърля една година. Ако този период не надхвърля една година, обезщетението не надхвърля 0,5 % от сумата на предсрочно погасения кредит.

3. Държавите членки гарантират, че кредиторът няма право на обезщетението, посочено в параграф 2, когато е изпълнено едно от следните условия:

а) ако погасяването е осъществено по застрахователен договор, чиято цел е била предоставяне на гаранция за погасяването на кредит;

б) кредитът е предоставен под формата на овърдрафт;

в) погасяването попада в рамките на период, за който лихвеният процент не е фиксиран.

4. Чрез дерогация от параграф 2 държавите членки могат да предвидят, че:

а) кредиторът има право на обезщетението, посочено в параграф 2, само при условие, че размерът на предсрочното погасяване надхвърля прага, определен от националното законодателство, който не може да надвишава 10 000 EUR в рамките на всеки период от 12 месеца;

б) кредиторът може по изключение да търси по-голямо обезщетение, ако може да докаже, че загубата, която е претърпял от предсрочното погасяване, надвишава сумата, определена съобразно параграф 2.

5. Ако обезщетението, търсено от кредитора, надвишава действително претърпяната загуба от предсрочното погасяване, потребителят има право на съответно намаление.

За целите на първата алинея загубата се състои от разликата между първоначално договорената лихва и лихвения процент, при който кредиторът може да отпусне като кредит сумата, която е предсрочно погасена, на пазара по време на предсрочното погасяване и да вземе под внимание въздействието на предсрочното погасяване върху административните разходи.

6. Обезщетението, посочено в параграф 2, във всички случаи не надвишава размера на лихвата, която потребителят би платил през периода между предсрочното погасяване и договорената дата на прекратяване на договора за кредит.

ГЛАВА IX

ГОДИШЕН ПРОЦЕНТ НА РАЗХОДИТЕ И МАКСИМАЛНИ РАЗМЕРИ НА ЛИХВЕНИТЕ ПРОЦЕНТИ И НА РАЗХОДИТЕ

Член 30

Изчисляване на годишния процент на разходите

1. Годишният процент на разходите се изчислява в съответствие с математическата формула, съдържаща се в част I от приложение IV. На

годишна база той е равен на текущата стойност на всички ангажименти (усвоявания, погасявания и разходи), бъдещи или съществуващи, договорени между кредитора или доставчика на услуги за колективно кредитиране и потребителя.

2. За целите на изчисляването на годишния процент на разходите се определят общите разходи по кредита за потребителя, с изключение на сумите, дължими от потребителя за неспазване на някое от задълженията му според договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, и разходите, различни от дължимата цена за покупка на стоки или услуги, независимо дали плащането по съответната сделка се извършва в брой или чрез кредит.

   Разходите за поддържане на сметка за регистриране на погасяванията и усвояванията, разходите за използване на разплащателни средства за погасяванията и усвояванията и другите разходи, свързани с платежните операции, се включват в общите разходи по кредита за потребителя, освен ако откриването на сметката не е по избор и разходите по нея са посочени ясно и отделно в договора за кредит, в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране или в друг договор, сключен с потребителя.

3. Изчисляването на годишния процент на разходите се основава на допускането, че договорът за кредит или договорът за предоставяне на услуги за колективно кредитиране ще остане в сила за уговорения срок и че кредиторът или доставчикът на услуги за колективно кредитиране и потребителят ще изпълнят задълженията си при спазване на условията и сроковете, предвидени в договора за кредит или в договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

4. При договори за кредит или договори за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, които съдържат клаузи, позволяващи вариране на лихвения процент или вариране на някои разходи, съдържащи се в годишния процент на разходите, което прави невъзможно тяхното количествено изразяване към момента на изчисляването, годишният процент на разходите се изчислява въз основа на допускането, че лихвеният процент и другите разходи остават фиксирани спрямо първоначалното ниво и приложими до изтичането на договора за кредит или договора за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

5. Когато е необходимо, за изчисляване на годишния процент на разходите могат да бъдат използвани допълнителните допускания, предвидени в част II от приложение IV.

   Когато предвидените в настоящия член и в част II от приложение IV допускания са недостатъчни за изчисляването на годишния процент на разходите по еднакъв начин или вече не са адаптирани към търговската ситуация на пазара, на Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 45 за изменение на настоящия член и на част II от приложение IV с цел добавяне на необходимите допълнителни допускания за изчисляването на годишния процент на разходите или промяна на съществуващи допускания.

Член 31

Максимални размери на лихвените проценти, на годишния процент на разходите и на общите разходи по кредита за потребителя

1. Държавите членки въвеждат максимални размери за една или повече от следните стойности:

   а) лихвените проценти, приложими към договорите за кредит или договорите за предоставяне на услуги за колективно кредитиране;

   б) годишния процент на разходите;

   в) общите разходи по кредита за потребителя.

2. Държавите членки могат да въведат допълнителни максимални размери за револвиращите кредити.

ГЛАВА X

ЗАДЪЛЖЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗВЪРШВАНЕТО НА ДЕЙНОСТТА И ИЗИСКВАНИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ

Член 32

Задължения във връзка с извършването на дейността при отпускането на потребителски кредити

1. Държавите членки изискват кредиторът, кредитният посредник и доставчикът на услуги за колективно кредитиране да действат честно, лоялно, прозрачно и професионално и да отчитат правата и интересите на потребителите при извършването на следните дейности:

   а) изготвяне на кредитни продукти;

   б) отпускане, извършване на посредничество или улесняване на отпускането на кредит;

   в) предоставяне на консултации във връзка с кредити;

   г) предоставяне на допълнителни услуги на потребителите;

   д) изпълнение на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

   Дейностите, посочени в първа алинея, букви а), б) и в), се основават на информация относно положението на потребителя и всички специални изисквания, за които потребителят е съобщил, както и на разумни допускания за рисковете, свързани с положението на потребителя през срока на действие на договора за кредит или услугите за колективно кредитиране.

   Дейностите, посочени в първа алинея, буква в), се основават също на изискваната информация съгласно член 16, параграф 3, буква а).

2. Държавите членки гарантират, че начинът, по който кредиторите определят възнагражденията на служителите си и на кредитните посредници, и начинът, по който кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране определят възнагражденията на служителите си, не им пречат да изпълняват задължението, предвидено в параграф 1.

3. Държавите членки гарантират, че при установяването и прилагането на своите политики по отношение на възнаграждението на служителите, които отговарят за оценката на кредитоспособността, кредиторите спазват следните принципи по начин и в степен, които съответстват на тяхната големина, вътрешна организация, както и на характера, мащаба и сложността на дейностите им:

   а) политиката на възнаграждение съответства на разумното и ефективно управление на риска, способства за него и не насърчава поемането на рискове, които надхвърлят равнището, приемливо за кредитора;

   б) политиката на възнаграждение съответства на стопанската стратегия, цели, ценности и дългосрочни интереси на кредитора и включва мерки за избягване на конфликти на интереси, по-специално като се предвижда възнаграждението да не зависи от броя или процента на одобрените искания за кредит.

4. Държавите членки гарантират, че когато кредиторите, кредитните посредници или доставчиците на услуги за колективно кредитиране предоставят консултантски услуги, структурата на възнаграждение на участващите служители не накърнява способността им да действат в най-добрия интерес на потребителя и не зависи от целите по отношение на продажбите. За да постигнат тази цел, държавите членки могат също така да забранят плащането на комисиони от кредитора на кредитния посредник.

5. Държавите членки могат да забранят или да наложат ограничения за плащания от потребител към кредитор, кредитен посредник или доставчик на услуги за колективно кредитиране преди сключването на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране.

Член 33

Изисквания относно познанията и компетентността на служителите

1. Държавите членки гарантират, че кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране изискват от служителите си да притежават и да поддържат актуални познания и компетентност на подходящо равнище в областта на изготвянето, предлагането и предоставянето на договори за кредит или договори за предоставяне на услуги за колективно кредитиране, извършването на дейности за кредитно посредничество или предоставянето на консултантски услуги или услуги за колективно кредитиране. Когато сключването на договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране включва допълнителна услуга, се изискват подходящи познания и компетентност по отношение на тази допълнителна услуга.

2. Държавите членки установяват минимални изисквания за познания и компетентност за служителите на кредиторите, на кредитните посредници и на доставчиците на услуги за колективно кредитиране.

3. Държавите членки гарантират, че за спазването на изискванията, посочени в параграф 1, се упражнява надзор от страна на компетентните органи и че компетентните органи разполагат с правомощия да изискват от кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране да предоставят доказателствата, определени от компетентния орган като необходими, за да може да бъде осъществен посоченият надзор.

ГЛАВА XI

ФИНАНСОВО ОБРАЗОВАНИЕ И ПОДКРЕПА ЗА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ ВЪВ ФИНАНСОВИ ЗАТРУДНЕНИЯ

Член 34

Финансово образование

1. Държавите членки насърчават прилагането на мерки в подкрепа на образованието на потребителите във връзка с отговорното вземане на кредити и управление на задълженията, по-специално по отношение на договорите за потребителски кредит. На потребителите се предоставя ясна и обща информация относно процеса на отпускане на кредити, която да ги напътства, особено тези, които теглят потребителски кредит за пръв път, и по-специално относно цифровите инструменти.

   Държавите членки също така разпространяват информация за напътствията, които потребителските организации и националните органи могат да предоставят на потребителите.

   Настоящият параграф не възпрепятства държавите членки да предоставят допълнително финансово образование.

2. Комисията извършва оценка и публикува доклад относно услугите, които се предлагат за повишаване на финансовото образование на потребителите в държавите членки, и набелязва примери за най-добри практики, които биха могли да се доразвият с цел повишаване на осведомеността на потребителите по финансовите въпроси.

Член 35

Просрочени задължения и мерки за предоставяне на отсрочки

1. Държавите членки изискват от кредиторите да разполагат с адекватни политики и процедури, за да полагат усилия да предоставят, когато е целесъобразно, разумни отсрочки, преди да открият процедура по реализиране на обезпечението. При тези мерки за предоставяне на отсрочки се взема предвид, наред с другите елементи, положението на потребителя, като те може да се състоят от посочените по-долу варианти, наред с другите възможности:

   а) пълно или частично рефинансиране на договор за кредит;

   б) изменение на съществуващите условия на договор за кредит, което може да включва, наред с другото:

      i) удължаване на срока на договора за кредит;

      ii) промяна на вида на договора за кредит;

      iii) разсрочване на плащането на всички или на част от погасителните вноски за даден период;

      iv) промяна на лихвения процент;

      v) предлагане на гратисен период;

      vi) частично погасяване;

vii) превалутиране;

viii) частично опрощаване и консолидиране на задълженията.

2. Списъкът на евентуалните мерки в параграф 1, буква б) не засяга правилата, определени в националното право, и не налага държавите членки да предвидят всички тези мерки в националното право.

3. В случаите, при които кредиторът има право да определя и налага такси на потребителя поради просрочено плащане, държавите членки могат да изискват тези такси да не надвишават сумата, необходима за възстановяване на разходите, направени от кредитора в резултат на просроченото плащане.

4. Държавите членки могат да разрешат на кредиторите да налагат допълнителни такси на потребителя в случай на просрочено плащане. В този случай държавите членки въвеждат максимален размер за тези такси.

5. Държавите членки не възпират страните по договор за кредит да постигнат изрично споразумение, че връщането или прехвърлянето на кредитора на стоките, които са предмет на свързан договор за кредит, или приходите от тяхната продажба ще бъдат достатъчни за връщането на кредита.

Член 36

Консултантски услуги в областта на задълженията

Държавите членки гарантират на потребителите достъп до консултантски услуги в областта на задълженията.

ГЛАВА XII

КРЕДИТОРИ И КРЕДИТНИ ПОСРЕДНИЦИ

Член 37

Даване на разрешение за извършване на дейност, регистрация и надзор на некредитните институции

Държавите членки гарантират, че за кредиторите, кредитните посредници и доставчиците на услуги за колективно кредитиране, които не са кредитни институции съгласно определението в член 1, параграф 1, точка 1 от Регламент (ЕС) № 575/2013, се прилагат адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност и механизми за регистрация и надзор, установени от независим компетентен орган.

Член 38

Специфични задължения на кредитните посредници

Държавите членки изискват от кредитните посредници:

а) да посочват в рекламите и документацията, предназначени за потребителите, обхвата на своите правомощия и дали работят само с един или с повече кредитори или дали са независими посредници;

б) да съобщават на потребителя евентуалното възнаграждение, платимо от потребителя на кредитния посредник за предоставяните от него услуги;

в) да договорят с потребителя евентуалното възнаграждение, посочено в буква б), на хартиен или друг траен носител, преди да бъде сключен договорът за кредит;

г) да съобщават на кредитора евентуалното възнаграждение, посочено в буква б), за целите на изчисляването на годишния процент на разходите.

ГЛАВА XIII

ЦЕСИЯ НА ПРАВА И РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ

Член 39

Цесия на права

1. Държавите членки гарантират, че когато правата на кредитора съгласно договор за кредит или договор за предоставяне на услуги за колективно кредитиране или самият договор са цедирани на трето лице, потребителят има право да предяви срещу цесионера всички възражения, с които е разполагал срещу първоначалния кредитор, включително и възражението за прихващане, когато последното е допустимо в съответната държава членка.

2. Държавите членки изискват първоначалният кредитор или доставчик на услуги за колективно кредитиране да информира потребителя за цесията, посочена в параграф 1, освен в случаите, когато първоначалният кредитор, в съгласие с цесионера, продължава да обслужва кредита по отношение на потребителя.

Член 40

Извънсъдебно разрешаване на спорове

1. Държавите членки гарантират, че потребителите имат достъп до адекватни и ефективни процедури за извънсъдебно разрешаване на спорове за уреждането на спорове между потребители и кредитори, кредитни посредници или доставчици на услуги за колективно кредитиране във връзка с права и задължения, установени по силата на настоящата директива, като се използват съществуващите органи, когато е целесъобразно. Процедурите за извънсъдебно разрешаване на спорове и субектите, които ги предлагат, спазват установените в Директива 2013/11/ЕС изисквания за качество.

2. Държавите членки насърчават субектите, извършващи разрешаването на спорове, посочено в параграф 1, да си сътрудничат, за да могат да разрешават и трансгранични спорове, отнасящи се до договори за кредит или услуги за колективно кредитиране.

ГЛАВА XIV

КОМПЕТЕНТНИ ОРГАНИ

Член 41

Компетентни органи

1. Държавите членки определят националните компетентни органи, които са оправомощени да осигуряват прилагането и спазването на настоящата директива (наричани по-нататък „компетентните органи“), и гарантират, че на тези органи са предоставени правомощия за разследване и прилагане, както и адекватни ресурси, необходими за ефективното и ефикасно изпълнение на задълженията им.

   Компетентните органи са публични органи или институции, признати от националното законодателство или от публични органи, изрично оправомощени за тази цел от националното законодателство. Те не са кредитори, кредитни посредници или доставчици на услуги за колективно кредитиране.

2. Държавите членки гарантират, че компетентните органи, всички лица, които работят или които са работили за компетентните органи, както и одиторите и експертите, обучени от компетентните органи, са обвързани от задължението за спазване на професионална тайна. Никаква поверителна информация, която те могат да получават в хода на изпълнението на задълженията си, не може да бъде разкривана на каквито и да било лица или органи, освен в обобщена или съкратена форма; това не важи в случаите, в които със законодателен акт на Съюза или национален законодателен акт изрично се изисква обменът или изпращането на такава информация.

3. Държавите членки гарантират, че компетентните органи са едно от следните или и двете заедно:

   а) компетентни органи съгласно определението в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета[44];

   б) органи, различни от компетентните органи, посочени в буква а), при условие че националните законови, подзаконови или административни разпоредби изискват тези органи да си сътрудничат с компетентните органи, посочени в буква а), когато това е необходимо с оглед на изпълнението на задълженията им съгласно настоящата директива.

4. Държавите членки гарантират, че органите, определени за компетентни с цел осигуряване на прилагането и спазването на настоящата директива, отговарят на критериите, определени в член 5 от Регламент (ЕС) № 2017/2394.

5. Държавите членки информират Комисията за определените от тях компетентни органи и всички промени в тях, като при наличие на повече от един компетентен орган на своята територия посочват евентуалното разпределение на съответните функции между тези компетентни органи. Първото такова уведомление се прави възможно най-скоро, но не по-късно от две години след датата на влизане в сила на Директивата.

6. Компетентните органи упражняват правомощията си в съответствие с националното законодателство:

   а) пряко от свое име или под надзора на съдебните органи; или

[44] Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 12).

б) като сезират съдилища, които са компетентни да вземат необходимото решение, включително, когато е подходящо, чрез обжалване, ако искането за вземане на необходимото решение не е било уважено.

7. Когато на тяхна територия има повече от един компетентен орган, държавите членки гарантират,че съответните им функции са ясно определени и че тези органи работят в тясно сътрудничество помежду си, за да могат ефективно да изпълняват задълженията си.

8. Комисията публикува списък на компетентните органи в *Официален вестник на Европейския съюз* поне веднъж годишно и го актуализира постоянно на своята електронна страница.

ГЛАВА XV

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 42

Равнище на хармонизация

1. Доколкото настоящата директива съдържа хармонизирани разпоредби, държавите членки не могат да запазят или да въвеждат в националното си законодателство разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива, освен ако в настоящата директива не се предвижда друго.

2. Когато държава членка се възползва от регулаторните възможности, посочени в член 2, параграфи 5 и 6, член 8, параграф 1 и параграф 2, буква в), член 20, параграф 2, член 26, параграф 2 и член 29, параграф 4, тя информира Комисията за това, както и за всякакви последващи промени. Държавите членки също така предприемат подходящи мерки за разпространяване на тази информация сред националните кредитори, кредитни посредници, доставчици на услуги за колективно кредитиране и потребители.

Член 43

Императивен характер на настоящата директива

1. Държавите членки гарантират, че потребителите не могат да се откажат от правата, предоставени им с националните мерки за транспониране на настоящата директива.

2. Държавите членки гарантират, че разпоредбите, приети за транспониране на настоящата директива, не могат да бъдат заобиколени в резултат на начина, по който са формулирани договорите.

3. Държавите членки предприемат необходимите мерки с цел потребителите да не бъдат лишени от защитата, предоставена им от настоящата директива, поради избор на правото на трета държава като приложимо право по договора за кредит или за услуги за колективно кредитиране, ако договорът за кредит или за услуги за колективно кредитиране е непосредствено свързан с територията на една или повече държави членки.

Член 44

Санкции

1. Държавите членки установяват правила относно санкциите за нарушаване на националните разпоредби, приети съгласно настоящата директива, и вземат всички необходими мерки за гарантирано прилагане на тези санкции. Предвидените санкции са ефективни, пропорционални и възпиращи. Държавите членки уведомяват Комисията за тези правила и мерки до [*Служба за публикации: моля, посочете дата — шест месеца след крайния срок за транспониране*] и я уведомяват незабавно за всяко последващо изменение, което ги засяга.

2. Държавите членки гарантират, че когато трябва да се налагат санкции в съответствие с член 21 от Регламент (ЕС) 2017/2394, те включват възможността или за налагане на глоби чрез административни процедури, или за откриване на съдебни производства за налагането на глоби, или и двете, като максималният размер на глобите е не по-малко от 4 % от годишния оборот на кредитора, кредитния посредник или доставчика на услуги за колективно кредитиране във всички държави членки, засегнати от координираното действие по прилагане на законодателството.

3. Държавите членки предвиждат възможността компетентният орган да оповестява пред обществеността всяка административна санкция, която е наложена за нарушаването на мерките, приети в съответствие с настоящата директива, доколкото това оповестяване не би изложило на сериозна опасност финансовите пазари или не би причинило непропорционална вреда на засегнатите страни.

Член 45

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.

2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в член 30, параграф 5, се предоставя на Комисията за срок от пет години, считано от xx xx xxxx г. Комисията изготвя доклад относно делегирането на правомощия не по-късно от девет месеца преди изтичането на петгодишния срок. Делегирането на правомощия се продължава мълчаливо за срокове с еднаква продължителност, освен ако Европейският парламент или Съветът не възразят срещу подобно продължаване не по-късно от три месеца преди изтичането на всеки срок.

3. Делегирането на правомощия, посочено в член 30, параграф 5, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.

4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в

Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.

5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.

6. Делегиран акт, приет съгласно член 30, параграф 5, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът са представили възражения в срок от три месеца след нотифицирането на същия акт на Европейския парламент и на Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Посоченият срок се удължава с два месеца по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 46

Преглед и мониторинг

1. На всеки пет години и за първи път пет години след датата на прилагане Комисията извършва оценка на настоящата директива. Оценката обхваща праговете, установени в член 2, параграф 2, буква в) и в част II от приложение IV, и процентите, използвани за изчисляване на обезщетението в случай на предсрочно погасяване, както е предвидено в член 29, така че те да бъдат оценени в светлината на икономическите тенденции в Съюза и състоянието на съответния пазар.

2. Комисията също така осъществява мониторинг на последствията от наличието на регулаторните възможности, посочени в член 42, по отношение на вътрешния пазар и потребителите.

3. Комисията докладва резултатите от оценката, посочена в параграфи 1 и 2, на Европейския парламент и на Съвета, като този доклад е придружен от законодателно предложение, ако това е целесъобразно.

Член 47

Отмяна и преходни разпоредби

Директива 2008/48/ЕО се отменя, считано от [*Служба за публикации: моля, посочете дата — шест месеца след крайния срок за транспониране*]. Въпреки това що се отнася до отношенията, в обхвата на настоящата директива, между потребители и кредитори или кредитни посредници, или доставчици на услуги за колективно кредитиране, които се квалифицират като микро-, малки и средни предприятия, както е посочено в член 3 от Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета[45], Директива 2008/48/ЕО продължава да се прилага до [*Служба за публикации: моля, посочете дата — 18 месеца след крайния срок за транспониране*].

[45] Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета (ОВ L 182, 29.6.2013 г., стр. 19).

Директива 2008/48/ЕО също продължава да се прилага за договори за кредит, сключени преди [*Служба за публикации: моля, посочете дата — шест месеца след крайния срок за транспониране*], до [*тяхното приключване*].

Въпреки това членове 23 и 24, член 25, параграф 1, второ изречение, член 25, параграф 2 и членове 28 и 39 се прилагат за всички безсрочни договори за кредит, сключени преди [*Служба за публикации: моля, посочете дата — шест месеца след крайния срок за транспониране*].

Позоваванията на отменената директива се считат за позовавания на настоящата директива и се четат съгласно таблицата на съответствието, дадена в приложение V.

Член 48

Транспониране

1. Държавите членки приемат и публикуват до [*Служба за публикации: моля, посочете дата — 24 месеца от датата, на която е приета Директивата*]най-късно законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби. Те прилагат тези разпоредби от [*Служба за публикации: моля, посочете дата — шест месеца след крайния срок за транспониране]*.

   Въпреки това що се отнася до отношенията, в обхвата на настоящата директива, между потребители и кредитори или кредитни посредници, или доставчици на услуги за колективно кредитиране, които се квалифицират като микро-, малки и средни предприятия, както е посочено в член 3 от Директива 2013/34/ЕС, държавите членки приемат тези мерки от [*Служба за публикации: моля, посочете дата — 18 месеца след крайния срок за транспониране*].

   Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условията и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 49

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 50

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Брюксел на […] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател